

De ‘Ethiopia Xperience’:
Invloed van Sport op
Cognities en Vaardigheden
van Participanten ten
aanzien van Mondiaal
Burgerschap

UNIVERSITEIT TWENTE.

Kennispraktijk 
● voor sport, onderwijs & gezondheid

UNIVERSITEIT TWENTE.

Auteur : Sjoerd Engel
Studentnummer : 1067559
Masterprogramma : Communication Studies
Faculteit : Gedragwetenschappen
Adresgegevens : Drienerlolaan 5
7522 NB Enschede
1^o begeleider : Dr. L.M.A. Braakman-Jansen
2^o begeleider : Dr. C.H.C. Drossaert



Opdrachtgever : Kennispraktijk
Begeleider : Drs. A. van der Sluis
Adresgegevens : Hogeland 10
8024 AZ Zwolle

Voorwoord

Voor u ligt de scriptie ‘De Ethiopia Xperience: Invloed van Sport op Cognities en Vaardigheden van Participanten ten aanzien van Mondiaal Burgerschap’. Deze scriptie is geschreven in het kader van mijn studie Communication Studies aan de Universiteit Twente te Enschede. Het onderzoek heeft plaats gevonden van september 2012 tot en met augustus 2013 voor onderzoek – en adviesbureau Kennispraktijk te Zwolle. Mijn dank gaat dan ook uit naar Kennispraktijk voor de mogelijkheid die zij mij gegeven hebben dit onderzoek voor hen uit te voeren. In het bijzonder bedank ik mijn begeleider bij Kennispraktijk, Alien van der Sluis, voor de prettige samenwerking met haar, opmerkingen en adviezen tijdens deze periode. Daarnaast bedank ik graag Bas Schutte, Ivo dokman en Bruno Oldeboom, die allen intensief betrokken zijn bij de Ethiopia Xperience, voor de gesprekken die ik met hen gevoerd heb en de nuttige opmerkingen die daaruit voort zijn gekomen. Vanuit de universiteit wil ik graag Annemarie Braakman-Jansen en Stans Drossaert bedanken voor hun begeleiding tijdens het afstuderen. Tot slot bedank ik familie, vrienden, collega’s en iedereen met wie ik nog meer gesproken heb over dit onderzoek en die daarbij op zijn of haar eigen wijze hebben bijgedragen. Het is een zeer leerzame periode geweest en ik ben blij dat ik deze heb mogen mee maken. Ik wens u veel plezier met lezen van mijn scriptie.

Hellendoorn, september 2013

Sjoerd Engel

Samenvatting

Theoretische achtergrond: Mondiaal burgerschap is volgens ontwikkelingsorganisatie Respo de positieve houding ten opzichte van de wereld en de daarbinnen te herkennen verschillen mede tot uitdrukking komend in gedrag en met het besef dat men zelf actief kan bijdragen aan mondiaal burgerschap. Respo streeft bij mondiaal burgerschap naar de ontwikkeling van drie vaardigheden: (1) Verandervaardigheid; (2) Samenwerking & teamvorming; (3) Persoonlijke ontwikkeling/leiderschap. Deze vaardigheden wil Respo ontwikkelen bij jongeren die deelnemen aan de Ethiopia Xperience. Dit is een ontwikkelingsprogramma waarbij Nederlandse jongeren tien dagen naar Ethiopië gaan om deel te nemen aan sport- en beweegactiviteiten om hen te stimuleren een betere mondiale burger te worden. Mondiaal burgerschap is belangrijk omdat dit een positieve bijdrage kan leveren aan de lokale en de internationale samenleving. Door middel van training kunnen mensen zich ontwikkelen om meer mondiaal burger te worden. Dit kan door het voeren van discussies en rollenspel. Het trainen tot een mondiaal burger stelt jongeren in staat meer kennis te vergaren, begrip op te kunnen brengen en vaardigheden (samenwerken, conflicten/problemen oplossen en communiceren) aan te leren. Deze vaardigheden kunnen ook geleerd worden tijdens sport- en beweegactiviteiten. Het is echter onduidelijk wat de invloed van deze activiteiten is op de ontwikkeling van mondiaal burgerschap bij de jongeren die naar Ethiopië zijn geweest. Met dit onderzoek is getracht daar inzicht in te geven. De volgende onderzoeksvraag ligt hieraan ten grondslag: welke cognities en vaardigheden hebben jongeren die deel hebben genomen aan de Ethiopia Xperience van Respo ontwikkeld ten aanzien van mondiaal burgerschap (verandervaardigheid, samenwerking & teamvorming, persoonlijke ontwikkeling/leiderschap) en wat is de rol van sport hierin geweest? De subvragen daarbij zijn: (1) wat verstaan de jongeren onder mondiaal burgerschap?; (2) op welke manier hebben de jongeren het gevoel dat de Ethiopia Xperience heeft bijgedragen aan hun mondiaal burgerschap?; (3) op welke manier hebben de sport- en beweegactiviteiten bijgedragen aan hun mondiaal burgerschap ten aanzien van verandervaardigheid, samenwerking & teamvorming en persoonlijke ontwikkeling/leiderschap?; (4) hoe denken de jongeren wat ze geleerd hebben tijdens de Ethiopia Xperience in de toekomst toe te passen?

Methode: Ter beantwoording van de onderzoeksvragen is kwalitatief onderzoek verricht bij deelnemers aan de Ethiopia Xperience in februari 2013. Negen jongeren zijn in dit kader tien dagen naar Ethiopië geweest. Na terugkomst zijn zij binnen drie weken geïnterviewd over hun ervaringen in Ethiopië.

Resultaten: De jongeren verstaan onder mondiaal burgerschap het denken aan anderen, open staan voor andere mensen en culturen en zich inzetten voor anderen/iets betekenen voor anderen. De jongeren geven aan dat zij het gevoel hebben dat de Ethiopia Xperience heeft bijgedragen aan de ontwikkeling van hun mondiaal burgerschap. Ze hebben de open en gastvrije Ethiopische cultuur leren kennen, ervaren wat de positie van gehandicapten is en inzicht gekregen in hoe over homoseksualiteit wordt gedacht. De jongeren geven tevens aan dat zij meer ontwikkeld zijn op het gebied van de vaardigheden van Respo. Ze hebben betere judofaciliteiten kunnen creëren (verandervaardigheid), moesten goed overleggen met elkaar en onderlinge problemen uitpraten (samenwerking & teamvorming), hebben leiding kunnen nemen tijdens activiteiten, geleerd om te gaan met en het lesgeven aan kinderen met een beperking en moesten zich aanpassen aan de leefstijl in Ethiopië. De jongeren geven aan dat deze vaardigheden nog meer ontwikkeld hadden kunnen worden wanneer er meer mogelijkheden en tijd binnen het programma was. Sport zorgt wel voor een positiever en gemotiveerder gevoel bij de jongeren en het is zichtbaar geworden welke sportmaterialen ontbreken. De jongeren hebben na de Xperience verschillende intenties om het geleerde in de praktijk toe te passen. Ze willen zich minder houden aan structuur en creatiever zijn met betrekking tot sport- en beweegactiviteiten tijdens hun stages, beter luisteren en overleggen tijdens samenwerken en sneller handelend optreden bij onenigheid. Daarnaast willen zij zich in de toekomst inzetten voor Ethiopië.

Conclusie: De jongeren hebben na de Ethiopia Xperience meer kennis opgedaan over het leven in Ethiopië. Daarnaast hebben ze deels hun verandervaardigheid, samenwerking & teamvorming en persoonlijke ontwikkeling/leiderschap kunnen ontwikkelen. De rol van de sport- en beweegactiviteiten op de cognities en vaardigheden bleek uiteindelijk lastig te omschrijven. De sport- en beweegactiviteiten zorgen voor plezier en geven een positiever en gemotiveerder gevoel bij de Nederlandse jongeren. Meer empirisch onderzoek is nodig naar de rol van sport in ontwikkelingssamenwerking en de invloed op mondiaal burgerschap. Toekomstig onderzoek zou zich moeten richten op het trainen en opleiden van jongeren tot mondiaal burger. Dit zou kunnen door de jongeren meer mogelijkheden te geven tijdens de Xperience om initiatieven te nemen om sportactiviteiten te organiseren. Zo kunnen zij vaardigheden ontwikkelen (samenwerken, probleemoplossend vermogen) en worden ze getraind tot mondiaal burger. Tevens kan bij vervolgonderzoek gebruik gemaakt worden van de Sport-for-Development theorie bij ontwikkelingsprogramma's. Een combinatie van sport- en culturele activiteiten en educatie gericht op mondiaal burgerschap kan leiden tot de ontwikkeling van vaardigheden, welke belangrijk zijn bij mondiaal burgerschap.

Abstract

Theoretical background: According to development organization Respo, global citizenship is a positive attitude to the world and to recognize the differences also expressed in behavior and with the idea that they can actively contribute to global citizenship itself. Respo describes global citizenship by using three skills: (1) Change skills; (2) Cooperation & Team building; (3) Personal development/leadership. Respo wants to develop these skills by young people who participate in the Ethiopia Xperience. This is a development program, where Dutch youth spent ten days in Ethiopia to participate in sport- and physical activities and where they are stimulated to become a better global citizen. Global citizenship is important because it can have a positive contribution to local and international communities. By giving them training, people can get developed to be more global citizen. This can be done by discussion and role play. Training as a global citizen enables young people to gather knowledge, understanding and learning skills (cooperation, resolve conflicts/problems and communicate). These skills can be learned in sport- and physical activities. It is unclear what the impact of these activities is on the development of global citizenship among participants of the Ethiopia Xperience. This study has endeavored to give understanding to the influence of the sport- and physical activities at global citizenship. The following research question has been formulated: what cognitions and skills do young people who took part in the Ethiopia Xperience of Respo developed regarding global citizenship (Change skills, Cooperation & team building, Personal development/leadership) and what is the influence of sport in this? The sub-questions are: (1) what means global citizenship to the young people?; (2) how do the young people feel that the Ethiopia Xperience has contributed to their global citizenship?; (3) in what way contributed the sport- and physical activities to their global citizenship regarding change skills, cooperation & team building and personal development/leadership?; (4) how do the young people think they will apply that what they have learned during the Ethiopia Xperience in the future?

Method: In order to answer the research question, qualitative research has been conducted with participants of the Ethiopia Xperience in February 2013. Within this context, nine young people have been to Ethiopia for ten days. After returning, they have been interviewed about their experiences in Ethiopia within three weeks.

Results: Global citizenship means to the young people thinking of others, to be open for other people and cultures and to do something for other people. The young people say that they feel that the Ethiopia Xperience has contributed to the development of their global

citizenship. They have experienced the open and welcoming Ethiopian culture, experienced the position of disabled people in Ethiopia and gained insight into the thought about homosexuality. Furthermore, they say that they are more developed in terms of the skills of Respo. They have created better judo facilities (change skill), had properly consult and had to solve problems with each other (cooperation & team building). They also could take the lead within activities, learned how to cope with and teach to disabled children and had to adjust to the lifestyle in Ethiopia. According to the young people, the skills could have been further developed if there was more time and opportunities within the program. Sport does provide a positive and motivated feeling among the young people and its has become apparent that there is a lack of good sports equipment in Ethiopia. The young people have different intentions to apply what they have learned in practice. They want to be less structured and more creative in relation to sport- and physical activities during their internships. Furthermore, they want to listen better when working together and handle faster when disagreements occur. They also want to help the community in Ethiopia in the future.

Conclusion: The young people gained more knowledge about life in Ethiopia after the Xperience. Besides this, they have partially developed their change skills, cooperation & team building and personal development/leadership. The role of the sport- and physical activities on cognition and skills eventually proved difficult to define. These activities do provide fun and give a positive and motivated feeling to the Dutch youth. More empirical research is needed into the role of sport- and physical activities and the impact on global citizenship. Future research should focus on the training and education of young people into global citizens. By giving the young people more opportunities during the Xperience, they can take more initiatives to organize sport activities. In this way, they develop skills (working together, problem solving) and are trained to global citizen. The Sport-for-Development theory can be used within development programmes. A combination of sports, culture activities and education aimed at global citizenship can lead to the development of skills, which are important in global citizenship.

Inhoudsopgave

VOORWOORD	2
SAMENVATTING	3
ABSTRACT	5
1. INLEIDING	8
2. THEORETISCHE ACHTERGROND	9
2.1 MONDIAAL BURGERSCHAP	9
2.2 SPORT EN MONDIAAL BURGERSCHAP	12
3. METHODE	16
3.1 PARTICIPANTEN	16
3.2 MATERIALEN	16
3.2.1 <i>Interviewschema</i>	16
3.3 PROCEDURE	17
3.4 ANALYSE	17
4. RESULTATEN	19
4.1 BESCHRIJVING ONDERZOEKSGROEP	19
4.2 WAT VERSTAAN DE JONGEREN ONDER MONDIAAL BURGERSCHAP?	19
4.3 OP WELKE MANIER HEBBEN DE JONGEREN HET GEVOEL DAT DE ETHIOPIA XPERIENCE HEEFT BIJGEDRAGEN AAN HUN MONDIAAL BURGERSCHAP?	20
4.4 OP WELKE MANIER HEBBEN DE SPORT- EN BEWEEGACTIVITEITEN BIJGEDRAGEN AAN HUN MONDIAAL BURGERSCHAP TEN AANZIEN VAN VERANDERVAARDIGHEID, SAMENWERKING & TEAMVORMING EN PERSOONLIJKE ONTWIKKELING/LEIDERSCHAP?	21
4.4.1 <i>Vaardigheden Respo</i>	21
4.4.2 <i>Meerwaarde sport- en beweegactiviteiten</i>	25
4.5 HOE DENKEN DE JONGEREN WAT ZE GELEERD HEBBEN TIJDENS DE ETHIOPIA XPERIENCE IN DE TOEKOMST TOE TE PASSEN?	26
5. DISCUSSIE	28
5.1 ANTWOORD CENTRALE ONDERZOEKSVRAAG	28
5.2 WAT VERSTAAN DE JONGEREN ONDER MONDIAAL BURGERSCHAP?	28
5.3 OP WELKE MANIER HEBBEN DE JONGEREN HET GEVOEL DAT DE ETHIOPIA XPERIENCE HEEFT BIJGEDRAGEN AAN HUN MONDIAAL BURGERSCHAP?	28
5.4 OP WELKE MANIER HEBBEN DE SPORT- EN BEWEEGACTIVITEITEN BIJGEDRAGEN AAN HUN MONDIAAL BURGERSCHAP TEN AANZIEN VAN VERANDERVAARDIGHEID, SAMENWERKING & TEAMVORMING EN PERSOONLIJKE ONTWIKKELING/LEIDERSCHAP?	29
5.5 HOE DENKEN DE JONGEREN WAT ZE GELEERD HEBBEN TIJDENS DE ETHIOPIA XPERIENCE IN DE TOEKOMST TOE TE PASSEN?	32
5.6 STERKE EN ZWAKKE PUNTEN	33
6. REFERENTIES	35
BIJLAGE I: INTERVIEWSCHEMA ETHIOPIA XPERIENCE	38
BIJLAGE II: AANBEVELINGEN VOOR RESPO	41

1. Inleiding

Respo International (hierna te noemen: Respo) is een organisatie die zich richt op de ontwikkeling en uitvoering van beweeg- en sportprogramma's voor mensen met een handicap in ontwikkelingslanden. In 2011 is Respo in het kader van de Subsidiefaciliteit voor Burgerschap en Ontwikkelingssamenwerking (SBOS) van het Ministerie van Buitenlandse Zaken begonnen met het programma de Ethiopia Xperience. Met dit programma wil Respo dat Nederlandse jongeren zich inzetten voor jonge mensen in ontwikkelingslanden. Het doel is om Nederlandse jongeren te stimuleren een betere wereldburger te worden door hun blik te verruimen. Dit zal uiteindelijk moeten leiden tot opinie- en gedragsverandering onder de jongeren ten aanzien van mondiaal burgerschap.

Binnen het programma de Ethiopia Xperience reizen tien jongeren onder begeleiding van Respo af naar Ethiopië om zich in te zetten voor mensen met een handicap in Ethiopië. Dit doen zij voor het Ethiopische DIRES House of Sport, waar elke week ongeveer 1000 Ethiopische jongeren met een handicap mee doen aan sport- en beweegprojecten welke gegeven worden door SPAT (Sport and Physical Activiy Trainer) trainers. De jongeren zijn afkomstig van middelbare/mbo scholen, sportverenigingen of handicaporganisaties en worden door deze organisaties geselecteerd om mee te gaan. Elke organisatie hanteert zijn eigen selectiemethode. Het programma bestaat uit drie onderdelen: De 'Battle', de 'Ethiopia Xperience' en de 'Share'. Het voortraject betreft de 'Battle'. Hierbij brengen de jongeren sponsorgeld bijeen voor een project in Ethiopië en geven de jongeren bekendheid aan hun deelname aan de Ethiopia Xperience. De jongeren die het meeste geld binnen halen winnen een optreden van een dj op hun school of sportvereniging. Na het voortraject gaan de Nederlandse jongeren naar Ethiopië: de daadwerkelijke 'Xperience'. Ter plaatse doen zij tien dagen lang mee met de sport- en beweegprojecten. Naast deze activiteiten zijn er andere activiteiten die worden ondernomen. Zo gaan de jongeren naar de Nederlandse ambassade, een bioscoop en brengen ze een bezoek aan een lokale markt. Zo bekijken de jongeren vanuit verschillende contexten het leven in Ethiopië. Het derde deel van het programma is de 'Share'. Van de jongeren wordt verwacht dat zij de ervaringen die ze hebben opgedaan ten aanzien van mondiaal burgerschap verspreiden en andere jongeren motiveren om ook mondiaal burger te worden. In de theoretische achtergrond wordt toegelicht wat onder mondiaal burgerschap wordt verstaan.

2. Theoretische achtergrond

2.1 Mondiaal Burgerschap

Sinds eind jaren 80, begin jaren 90 heeft globalisatie zijn intrede gedaan in de academische en politieke wereld (Robertson & White, 2008; Wilpert, 2009). Veel onderwerpen behoren tot globalisatie, zoals globale overheid, mensenrechten, migratie en mondiaal burgerschap (Robertson & White, 2003). De term “mondiaal burgerschap” is een begrip dat in de wetenschappelijke literatuur steeds meer wordt gebruikt (Tiessen, 2011). Er is echter geen eenduidige definitie van te geven. Sommigen zullen het slechts ervaren als zij zich ervan bewust zijn dat er een internationale samenleving is (Davies, 2006). Voor anderen brengt mondiale bewustwording het gevoel (dat iemand) in staat (moet) te zijn om te begrijpen wat andere mensen in de wereld nodig hebben en wat men voor zichzelf kan veranderen op weg naar een mondiale eenheid (Takkac, 2012). Ondanks dat er geen eenduidige definitie is van mondiaal burgerschap zijn er wel definities die worden gehanteerd door diverse organisaties of instanties. De Nederlandse overheid verstaat onder mondiaal burgerschap dat: burgers zelf een houding (positief of negatief) aannemen ten opzichte van ontwikkelingssamenwerking (Subsidiefaciliteit voor Burgerschap en Ontwikkelingssamenwerking [SBOS], z.d.). Het beoogde effect hiervan is een verandering in gedrag. Een mondiaal burger is zich bewust van effecten van zijn of haar handelen op de rest van de wereld en neemt zijn of haar eigen verantwoordelijkheid daarin’ (SBOS, z.d.) De Nationale Commissie voor Internationale Samenwerking [NCDO] verstaat onder mondiaal burgerschap ‘het uiten van gedrag dat recht doet aan de principes van wederzijdse afhankelijkheid in de wereld, de gelijkwaardigheid van mensen en de gedeelde verantwoordelijkheid voor het oplossen van mondiale vraagstukken (NCDO, 2012). Er wordt echter niet altijd een definitie gehanteerd door organisaties. Ontwikkelingsorganisatie Edukans (z.d.) gaat uit van een vijftal elementen die passen bij mondiaal burgerschap: (1) jezelf kennen; (2) zien wat jou met anderen verbindt; (3) je open stellen voor en leren van anderen; (4) betrokkenheid en (5) een bijdrage leveren aan een betere wereld. Wat opvalt bij deze uitgangspunten van mondiaal burgerschap is dat het te maken heeft met bewustzijn dat burgers hebben ten opzichte van mondiaal burgerschap, de verantwoordelijkheid van mensen en wat ze zouden kunnen doen om de wereld een beetje beter te maken.

Volgens Waddock en Smith (2000) gaat mondiaal burgerschap echter veel verder dan alleen het gevoel van verantwoordelijkheid en daarnaar handelen. Het is het dagelijkse handelen wat mensen kunnen en moeten doen om meer als mondiaal burger te kunnen worden bestempeld. Het dagelijkse handelen verschilt van persoon tot persoon, maar kan gaan om

doneren aan goede doelen, vrijwilligerswerk (Van Gent, De Goede, Boonstoppel & Carabain, 2012), energiezuinigheid, recycling en afvalreductie (NCDO, 2012), bewust consumptiegedrag (het kopen van fair-trade producten), een actieve opstelling als participierend burger, inzet voor een ontwikkelingsproject en een open houding in de eigen samenleving (Beneker, Van Stalborch & Van der Vaart, 2009). Een open houding kenmerkt zich door mensen als gelijke te zien en door het respecteren van diversiteit (Oxfam, 1997; geciteerd in Davies, 2006).

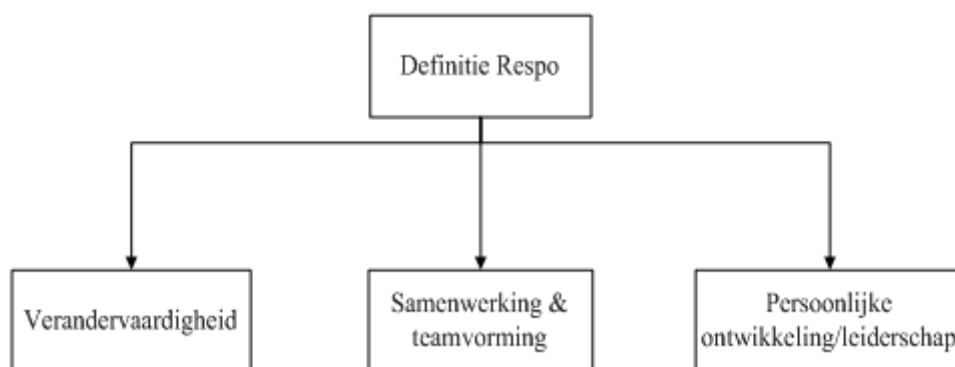
Carabain et al. (2012) geeft echter aan dat het aannemen van een bepaalde houding niet direct leidt tot gedrag dat past bij mondiaal burgerschap. Mensen zijn niet zomaar een mondiaal burger (Takkac, 2012), maar men moet zich ontwikkelen om een mondiaal burger te worden. Mensen zouden daarom getraind moeten worden om leiders te worden en de mensheid te dienen, zonder daarbij onderscheid te maken naar verschillende groepen, maar de mensheid als geheel te zien (Takkac, 2012). Bij het trainen tot mondiaal burger zijn een open houding en bewustzijn belangrijke factoren omdat deze van invloed kunnen zijn op gedragsverandering (De Vries et al., 2003).

Oxfam ondersteunt de gedachte om mensen te trainen en op te leiden tot mondiaal burger. Zij geven aan dat het opleiden van jonge mensen tot mondiaal burger essentieel is om mensen te helpen uitdagingen in iemands leven met vertrouwen aan te gaan (Oxfam, 2006). Trainingen kunnen bijvoorbeeld bestaan uit het voeren van discussies en debatten en het doen van rollenspel. Het opleiden en trainen tot een mondiaal burger stelt jongeren in staat meer kennis te vergaren, begrip op te kunnen brengen, vaardigheden (communiceren, samenwerken en conflicten/problemen oplossen) aan te leren en waarden te stellen die ze nodig hebben om volledig deel te kunnen nemen en een positieve bijdrage kunnen leveren aan lokale en de internationale samenleving. De jeugd van nu is namelijk van groot belang voor toekomstig mondiaal burgerschap (Putnam, 2000). Het blijkt namelijk dat volwassenen die maatschappelijk betrokken en actief zijn, dit vaak ook waren in hun jeugd. Jongeren hebben ook de intentie om actief bezig te zijn en iets te doen tegen ongelijkheid in de wereld. Ze willen graag betrokken zijn, geïnspireerd worden, iets beleven en iets te vertellen hebben in hun (digitale) sociale netwerk (Ahlers & Boenders, 2011; geciteerd in Van Gent et al., 2012). Dit kan bijvoorbeeld door deel te nemen aan uitwisselingsprojecten of andere kortdurende projecten die gericht zijn op mondiaal burgerschap.

De Ethiopia Xperience is een goed voorbeeld van een kortdurend ontwikkelingsproject voor jongeren. In dit project wordt jongeren de kans geboden voor een korte periode naar een ontwikkelingsland gaan om kennis te maken met het leven, bewegen en sporten bij mensen

met een handicap. Door letterlijk te ervaren hoe het leven met een handicap is voor mensen in Ethiopië, kan dit een impuls geven aan de ontwikkeling van jongeren en leiden tot meer mondiaal burgerschap later in het leven (Van Gent et al., 2012). Volgens organisaties die geïnterviewd zijn en ook actief bezig zijn op het gebied van sport en mondiaal burgerschap kan de betrokkenheid van jongeren bij dergelijke projecten nog meer vergroot worden door van tevoren contact te leggen met het ontwikkelingsland en door niet alleen naar het ontwikkelingsland zelf te gaan, maar mensen uit het ontwikkelingsland ook naar Nederland te halen.

Samenvattend kan gesteld worden dat mondiaal burgerschap bewustzijn is van jezelf en anderen in de wereld, het gevoel van verantwoordelijkheid en handelen om de wereld een beetje beter te maken. Dit komt overeen met de definitie van Respo (2011). Zij verstaan onder mondiaal burgerschap de positieve houding ten opzichte van de wereld en de daarbinnen te herkennen verschillen mede tot uitdrukking komend in gedrag en met het besef dat men zelf actief kan bijdragen aan mondiaal burgerschap. Uit een interview met de programmaontwikkelaars van de Ethiopia Xperience is gebleken dat zij deze definitie verduidelijken door uit te gaan van de volgende drie doelen die men bij de jongeren wil bereiken: (1) Verandervaardigheden, waarbij jongeren in staat zijn om veranderingen door te voeren waar de wereld beter van wordt. Deze veranderingen kunnen variëren van het helpen aanleggen van een asfaltveld voor gehandicapten tot het meebrengen van kleding; (2) Samenwerking & teamvorming, omdat er altijd samen wordt gewerkt met andere partijen en mensen; (3) Persoonlijke ontwikkeling/leiderschap, waarbij de jongeren zich bewust zijn van eigen kwaliteiten en goed reflecteren op zichzelf (zie figuur 1 voor een schematische weergave).



Figuur 1: schematische weergave mondiaal burgerschap volgens Respo.

Daarnaast geven de ontwikkelaars aan dat sport een belangrijke rol speelt in het stimuleren van mondiaal burgerschap bij jongeren. Met sport kan gedrag eenvoudig zichtbaar

gemaakt worden. In sport- en beweegactiviteiten komen deze drie componenten goed naar voren. Bijvoorbeeld hoe jongeren zich opstellen tijdens sport- en beweegactiviteiten kan veel zeggen over de mate waarin jongeren initiatief nemen en teamspeler zijn. Het is echter niet duidelijk wat de precieze rol van sport is binnen de Ethiopia Xperience en hoe sport van invloed is op de ontwikkeling van mondiaal burgerschap bij de jongeren die deelnemen aan het programma. Tevens is er vanuit de literatuur weinig bekend over de achtergrond van sport en hoe dit van invloed kan zijn op de ontwikkeling van mondiaal burgerschap. Met dit onderzoek moet daar meer inzicht in gekregen worden. Omdat er in de literatuur weinig over sport en mondiaal burgerschap bekend is, wordt in deze studie daarom gekeken naar welke rol sport speelt in ontwikkelingssamenwerking. Ontwikkelingsorganisaties willen namelijk mondiaal burgerschap promoten (Desforges, 2004) en er zijn veel ontwikkelingssamenwerkingsprojecten waarbij sport als middel wordt ingezet (Levermore, 2008). Daarom wordt de kennis benut die in de literatuur bekend is over sport als middel bij ontwikkelingssamenwerkingsprojecten.

2.2 Sport en mondiaal burgerschap

De afgelopen jaren is sport als middel bij ontwikkelingssamenwerking sterk gegroeid (Lyras & Peachey, 2011). Sport bij ontwikkelingssamenwerking wordt gebruikt om een positieve invloed uit te oefenen op de volksgezondheid, de socialisatie van kinderen, jeugd en volwassenen, sociale integratie van kansarmen en de economische ontwikkeling van regio's en staten. Daarnaast wordt sport gebruikt om interculturele uitwisseling te bevorderen, conflicten op te lossen (Lyras, 2007; geciteerd in Lyras & Peachey, 2011) en levert het uitoefenen van sport plezier op (Seippel, 2006).

Om ontwikkelingsprogramma's waarbij sport een centrale rol heeft te kunnen evalueren en analyseren kan er gebruik gemaakt worden van de Sport-for-Development theorie (Lyras & Peachey, 2011). Deze theorie kan als basis dienen om een ontwikkelingsprogramma in te richten waar sport een centrale rol in speelt. Het moet niet gezien worden als een voorbeschreven kader, maar moet aangepast worden aan lokale omstandigheden en behoeften en dient tevens ondersteund te worden door theorieën uit andere disciplines (theorieën over bijvoorbeeld intra – en interpersoonlijk gedrag tijdens sport). De sportactiviteiten bij een ontwikkelingsprogramma moeten volgens de Sport-for-Development theorie voldoen aan een aantal aspecten: de activiteiten moeten gebaseerd zijn op morele waarden en principes (mee doen belangrijker dan winnen, plezier); teams moeten een mix zijn van verschillende facetten (etniciteit, geslacht); gebruik maken van zowel

traditionele (voetbal) als niet-traditionele (martial arts) sporten; een ruime variëteit aan sporten gebruiken om zoveel mogelijk mensen te bereiken; en zorg dragen voor een juiste balans tussen het leren van vaardigheden en uitdaging. Sport in combinatie met culturele activiteiten en educatie die specifiek gericht is op mondiaal burgerschap (bijvoorbeeld over mensenrechten of milieu), zou een kader kunnen vormen die kan zorgen voor persoonlijke ontwikkeling, het accepteren en samenwerken met mensen in een andere cultuur en sociale verandering. Persoonlijke ontwikkeling is één van de componenten die men wil bereiken bij de Ethiopia Xperience. Hierbij kan gedacht worden aan het ontwikkelen van iemands vaardigheden, bijvoorbeeld de vaardigheden die Respo wil ontwikkelen bij de jongeren; verandervaardigheid, samenwerking & teamvorming en persoonlijke ontwikkeling/leiderschap. De persoonlijke ontwikkeling van deelnemers aan sportinitiatieven zou vergroot kunnen worden door het vergroten van de eigen-effectiviteit (Lyras & Peachey, 2011), welke een belangrijk aspect is bij de Ethiopia Xperience.

Bij de persoonlijke ontwikkeling van jongeren is jeugdleiderschap belangrijk, ongeacht wat de inhoud van een ontwikkelingsprogramma is (McLaughlin, 2000; geciteerd in Hellison, Martinek & Walsh, 2008). Jeugdleiderschap is het ontwikkelen van competenties bij jongeren die ze in staat stellen anderen op te leiden (MacNeil, 2006). Ze kunnen anderen in hun omgeving leren zich als leider te gedragen waardoor ze zich in kunnen zetten voor de mensheid (Takkac, 2012). Om bij jeugd meer leiderschapsvaardigheden te ontwikkelen zijn er volgens Wheeler en Edlebeck (2006; geciteerd in Hellison, Martinek & Walsh, 2008) verschillende niveaus om de empowerment van jeugd te vergroten om verantwoordelijke leiders te worden: (1) voorzie leiders van een open forum waar ideeën uitgewisseld kunnen worden, (2) geef keuzes aan leiders over de inhoud van het programma, met wie er gewerkt wordt en hoe het programma zou moeten lopen, (3) het toevoegen van peer-leren, waarbij beslissingen en acties andere leden van een groep beïnvloeden en (4) het voorzien in kansen en mogelijkheden om sportvaardigheden en verantwoordelijkheid te leren. Daarnaast wordt er nog een vijfde niveau aan toegevoegd dat ervoor moet zorgen dat jongeren zich als leiders kunnen ontwikkelen: de controle nemen over hun eigen toekomst (Hellison, Martinek & Walsh, 2008). Dit is wel afhankelijk van de mate waarin de jeugd in staat is om de verantwoordelijkheden te nemen om de vier eerder genoemde niveaus van empowerment te accepteren en te realiseren.

Vaardigheden die tijdens sportsituaties geleerd kunnen worden zijn: (1) vermogen om problemen te kunnen oplossen; (2) uitdagingen aangaan; (3) communicatie en; (4) samenwerken met een team en binnen een systeem (Papacharisis et al., 2005).

Probleemoplossend vermogen en het samenwerken met en binnen een team zijn volgens Edukans en de programmaontwikkelaars van de Ethiopia Xperience belangrijk bij de ontwikkeling tot een mondiaal burger. Oxfam (2006) voegt hieraan toe dat ook communicatie en uitdagingen enkele belangrijk aspecten zijn. Met name uitdagingen om ongelijkheid tegen te gaan zijn volgens Oxfam belangrijk bij mondiaal burgerschap. De vaardigheden die hier worden besproken worden ook wel levensvaardigheden genoemd. Levensvaardigheden zijn vaardigheden die mensen in staat stellen om succesvol te zijn in het leven (Danish & Donohue, 1995; geciteerd in Danish & Nellen, 1997) en spelen een belangrijke rol in de programma's van de geïnterviewde organisaties. Levensvaardigheden en sportvaardigheden hebben een aantal overeenkomsten. Ze worden beiden op dezelfde manier geleerd, door middel van demonstraties, modeling en het doen van oefeningen. Bij sport en bewegen kunnen dus situaties ontstaan waarbij deze vaardigheden worden toegepast. Vaardigheden geleerd in sportsituaties kunnen worden toegepast in andere lokale domeinen (Danish, 1995a; geciteerd in Danish & Nellen, 1997), zoals school, thuis en werk (Danish, Petitpas & Hale, 1990; geciteerd in Danish & Nellen, 1997). Sport- en beweegactiviteiten staan centraal tijdens de Ethiopia Xperience waardoor deelnemers deze vaardigheden kunnen aanleren, zich persoonlijk kunnen ontwikkelen en op deze manier getraind als mondiaal burger. Na terugkomst uit Ethiopië kunnen de aangeleerde vaardigheden toegepast worden waardoor de jongeren zich uiteindelijk meer als mondiaal burger kunnen gaan gedragen op school, thuis en werk. Dit is in overeenstemming met het uiteindelijke doel van de Ethiopia Xperience.

Sport kan bijdragen aan de ontwikkeling van mondiaal burgerschap. Tijdens sport- en beweegactiviteiten, in combinatie met culturele activiteiten en educatie gericht op mondiaal burgerschap, kunnen diverse levensvaardigheden ontwikkeld worden zoals het oplossen van problemen, samenwerken met andere mensen en communiceren. Empirisch onderzoek naar de invloed van sport op mondiaal burgerschap is schaars, daarom wordt in deze studie onderzoek gedaan naar de rol van sport op de ontwikkeling van mondiaal burgerschap. Naar aanleiding van de beschreven theorie is tot de volgende onderzoeksvraag gekomen:

Welke cognities en vaardigheden hebben jongeren die deel hebben genomen aan de Ethiopia Xperience van Respo ontwikkeld ten aanzien van mondiaal burgerschap (verandervaardigheid, samenwerking & teamvorming, persoonlijke ontwikkeling/leiderschap) en wat is de rol van sport hierin geweest?

Om antwoord te kunnen geven op deze hoofdvraag, is deze uitgesplitst in een aantal subvragen:

1. Wat verstaan de jongeren onder mondiaal burgerschap?
2. Op welke manier hebben de jongeren het gevoel dat de Ethiopia Xperience heeft bijgedragen aan hun mondiaal burgerschap?
3. Op welke manier hebben de sport- en beweegactiviteiten bijgedragen aan hun mondiaal burgerschap ten aanzien van verandervaardigheid, samenwerking & teamvorming en persoonlijke ontwikkeling/leiderschap?
4. Hoe denken de jongeren wat ze geleerd hebben tijdens de Ethiopia Xperience in de toekomst toe te passen?

3. Methode

3.1 Participanten

Dit onderzoek is kwalitatief van aard, gehouden onder deelnemers aan de Ethiopia Xperience. In de periode 16 t/m 27 februari 2013 zijn negen jongeren (vijf meiden en vier jongens) naar Ethiopië geweest. In deze periode hebben ze deelgenomen aan sport- en beweegactiviteiten, zijn ze mee geweest met de lokale bevolking naar culturele activiteiten en hebben ze zelf sport- en beweegactiviteiten georganiseerd. Zij behoren tot de leeftijdscategorie 17 – 23 jaar. De jongeren zijn afkomstig uit het voortgezet onderwijs (2), mbo scholen (4), sportverenigingen (2) en een expertisecentrum voor slechtziende en blinde mensen (1). Ze zijn woonachtig in Arnhem, Oosterbeek, Doetinchem (2), Lewedorp, Weert, Vorden, Zevenaar en Zoetermeer. De jongeren zijn geselecteerd door organisaties die de Ethiopia Xperience van Respo willen ondersteunen en werden geselecteerd in drie tot zes maanden voorafgaand aan het vertrek naar Ethiopië.

3.2 Materialen

In dit onderzoek zijn de cognities en vaardigheden van de participanten aan de Ethiopia Xperience ten aanzien van mondiaal burgerschap onderzocht. Daartoe zijn bij hen semigestructureerde interviews afgenomen. Dit houdt in dat er een reeks van open vragen zijn gesteld in een vooraf bepaalde volgorde. De vragen zijn letterlijk gesteld zoals ze geformuleerd zijn om veranderingen in de manier van vragen te voorkomen en ervoor te zorgen dat alle vragen gesteld worden (Crosby, DiClemente, & Salazar, 2006). De interviews zijn door Sjoerd Engel face-to-face afgenomen.

3.2.1 Interviewschema

Tijdens de interviews is eerst door middel van een open vraag naar de algemene ervaringen van de Ethiopia Xperience van de deelnemers gevraagd. Vervolgens is gevraagd wat de meeste indruk heeft gemaakt op de jongeren tijdens de Xperience. De volgende twee vragen gingen over sport en mondiaal burgerschap. Gevraagd werd welke sport- en beweegactiviteiten onderdeel waren van het programma en welke van deze activiteiten het meest indrukwekkend was. Vervolgens is ingegaan op de invloed van de sport- en beweegactiviteiten op de drie vaardigheden van Respo (verandervaardigheid, samenwerking & teamvorming en persoonlijke ontwikkeling/leiderschap) en de ontwikkeling van deze

vaardigheden op de jongeren. Bij elke vaardigheid werd eerst een korte toelichting gegeven wat deze inhoudt, om daarna te vragen of er situaties zijn geweest in Ethiopië die invloed hebben gehad op de betreffende vaardigheid. Indien er situaties waren die volgens de jongeren invloed hadden op een vaardigheid werd er doorgevraagd naar welke situaties dat waren, wanneer die situaties plaatsvonden, wat de respondent op dat moment deed, wat men voelde en of hun eigen-effectiviteit van de vaardigheid was verbeterd in vergelijking met voor de Xperience. Indien er geen situaties waren die invloed hadden op een vaardigheid werd gevraagd hoe de respondenten dachten dat de sport- en beweegactiviteiten eruit zouden moeten zien om wel invloed te hebben op de vaardigheden. Hierna werd gevraagd of er ook neutrale of negatieve situaties zijn geweest tijdens de sport- en beweegactiviteiten en of dit van invloed was op hun mondiaal burgerschap. Daarnaast is ook gevraagd waar de sport- en beweegactiviteiten aan zouden moeten voldoen om (nog) meer invloed uit te oefenen op de drie vaardigheden. Tot slot is aan de jongeren gevraagd wat zij gaan doen met de ervaringen die zijn opgedaan tijdens de sport- en beweegactiviteiten na terugkomst in Nederland. Voor het volledige interviewschema, zie bijlage I.

3.3 Procedure

Bij terugkomst in Nederland zijn drie deelnemers na één week geïnterviewd, drie na twee weken en drie zijn geïnterviewd drie weken na terugkomst. Vijf interviews hebben plaatsgevonden op het Arentheem College (middelbaar onderwijs), twee op het Graafschap College (mbo onderwijs) en twee bij jongeren thuis. De interviews zijn opgenomen met een voicerecorder en duurden tussen de 30 en 50 minuten. Aan het begin van het interview werd er uitleg gegeven aan de respondenten over de inhoud. Vooraf is toestemming aan de respondenten gevraagd.

3.4 Analyse

Nadat alle interviews bij de jongeren zijn afgenomen zijn deze letterlijk getranscribeerd. Vervolgens zijn deze transcripten gecodeerd, waarbij gebruik is gemaakt van het kwalitatieve data analyse programma MAXQD (welke een hulpmiddel was om efficiënt te coderen). Door de semigestructureerde interviews staan de verschillende onderwerpen en citaten verspreid door de uitgewerkte transcripten heen. Citaten zijn geordend op onderwerp. De ordening kende de volgende onderwerpen: wat de jongeren onder mondiaal burgerschap verstaan zijn bij elkaar gezet, over verandervaardigheid, samenwerking & teamvorming, persoonlijke

ontwikkeling/leiderschap zijn bij elkaar gezet, wat de meerwaarde van sport is geweest en welke intentie de jongeren hebben om het geleerde in de toekomst toe te passen. Het coderen is uitgevoerd door de onderzoeker (Sjoerd Engel). Daarna is door de begeleider van Kennispraktijk (Alien van der Sluis) gekeken naar deze codering en wanneer zij een andere mening was toegedaan heeft zij dit aangegeven. Beide codeurs hebben gediscussieerd tot er consensus was. Uiteindelijk is er zo overeenstemming bereikt ten aanzien van de codering.

4. Resultaten

4.1 Beschrijving onderzoeksgroep

In tabel 1 zijn de demografische kenmerken weergegeven van de respondenten die hebben deelgenomen aan de Ethiopia Xperience.

Tabel 1: Demografische kenmerken geïnterviewden

Respondent	1	2	3	4	5
Geslacht	M	M	V	V	V
Leeftijd	23	20	19	17	18
School	Koninklijke Visio – Het Loo Erf. Expertisecentrum voor slechtziende en blinde mensen	CIOS (Centraal Instituut Opleiding Sportleiders – mbo instituut) Sittard	CIOS (Centraal Instituut Opleiding Sportleiders – mbo instituut) Goes-Breda	Arentheem College (middelbaar onderwijs)	Arentheem College (middelbaar onderwijs)
Bijzonderheden	Progressieve oogaandoening	-	-	-	-

Respondent	6	7	8	9
Geslacht	V	V	M	M
Leeftijd	21	23	19	17
School	Graafschap College Sport & Beweging (mbo instituut)	Graafschap College Sport & Beweging (mbo instituut)	Kiryoku Budo Instituut (judoschool)	Kiryoku Budo Instituut (judoschool)
Bijzonderheden	-	-	-	-

4.2 Wat verstaan de jongeren onder mondiaal burgerschap?

Om een beeld te krijgen van wat de jongeren onder mondiaal burgerschap verstaan, is gevraagd naar een definitie van mondiaal burgerschap volgens de jongeren. Uit de antwoorden van de respondenten zijn drie gedachten wat onder mondiaal burgerschap wordt verstaan (zie tabel 2). Deze gedachten zijn het denken aan anderen, open staan voor andere mensen en culturen, en inzetten voor anderen/iets betekenen voor anderen.

Tabel 2: Wat verstaan de jongeren onder mondiaal burgerschap?

Wat verstaan de jongeren onder mondiaal burgerschap?
- Denken aan anderen
- Open staan voor andere mensen en culturen
- Inzetten voor anderen/iets betekenen voor anderen

De eerste gedachte is alleen al het denken aan anderen in de wereld dat je een mondiaal burger bent: *‘Ik denk dat als je met je gedachten al bij de rest van de wereld bent, dat je dan ook al een wereldburger bent’ [R4, vrouw, 17].*

De tweede gedachte is dat open staan voor andere mensen en culturen in de wereld hoort bij een mondiaal burger: *‘Ik versta onder mondiaal burgerschap dat, nou dat je gewoon zoals wij, gewoon jezelf toch beetje interesseert in de medemens en niet alleen je eigen land maar ook gewoon andere culturen en andere landen die het misschien of beter of minder goed hebben. Maar gewoon, vooral dingen die anders zijn dat je daarvoor niet afzondert, dat je niet denkt van ok, dat is anders dat wil ik niet kennen, maar gewoon dat je open stelt voor andere dingen’ [R5, vrouw, 18].*

De derde gedachte die door de jongeren werd aangegeven is dat wanneer mensen zich, in welke vorm dan ook, inzetten voor anderen/iets betekenen voor anderen: *‘Een stukje helpen en begeleiden van mensen om een stukje, de wereld een stukje beter te maken zeg maar. Om iets van jouw kennis en inzicht over te kunnen brengen op bijvoorbeeld de SPAT trainers daar’ (...)* *‘Als je dan een klein beetje voorlichting kan geven of een voorbeeldjesje dat ze daar iets uit kunnen halen, dan vind ik dat toch mooi om te zien dat ze dat ook oppakken’ [R2, man, 20].* Uit deze antwoorden blijkt dat de één zichzelf sneller een mondiaal burger vindt dan de ander.

4.3 Op welke manier hebben de jongeren het gevoel dat de Ethiopia Xperience heeft bijgedragen aan hun mondiaal burgerschap?

Aan de jongeren werd gevraagd wat de meeste indruk heeft gemaakt tijdens de Ethiopia Xperience en of dit van invloed is geweest op hun mondiaal burgerschap. Volgens de jongeren heeft de Ethiopia Xperience hun mondiaal burgerschap vergroot. Er worden drie manieren genoemd waarop de Xperience heeft geholpen (zie tabel 3).

Tabel 3: Op welke manier hebben de jongeren het gevoel dat de Ethiopia Xperience heeft bijgedragen aan hun mondiaal burgerschap?

Op welke manier hebben de jongeren het gevoel dat de Ethiopia Xperience heeft bijgedragen aan hun mondiaal burgerschap?
- Het leren kennen van de open en gastvrije cultuur
- Ervaren wat de positie van gehandicapten in Ethiopië is
- Inzicht gekregen hoe over homoseksualiteit wordt gedacht in Ethiopië

De eerste manier is het leren kennen van de open en gastvrije cultuur. Respondent 9 gaf aan dat de jongeren hartelijk werden ontvangen bij de mensen thuis: *‘Ze zijn heel openlijk, heel vriendelijk’ (...)* *‘We waren daar en toch stelden ze, de buddy’s dan, hun huis voor ons open. En dat wij daar dan konden eten en dat we dan ook hun cultuur konden zien’ [R9, man, 17].*

De tweede manier is dat de jongeren hebben ervaren wat de positie van gehandicapten in Ethiopië is: *‘Ze zijn gewoon heel vaak ongewenst daar. Ouders weten niet hoe ze met hun om moeten gaan’ (...)* *‘We zijn een keer naar een weeshuis geweest en daar waren moeders die een gehandicapt kind hadden en die dan opgeleid werden zeg maar, die daar, die het heel moeilijk vonden die er gewoon mee om leerden gaan en zeg maar gewoon dingen leerden hoe ze dingen anders moesten doen’ [R5, vrouw, 18].*

De derde manier die door de jongeren werd aangegeven waardoor hun mondiaal burgerschap is vergroot is dat zij inzicht hebben gekregen hoe over homoseksualiteit wordt gedacht in Ethiopië. Ze konden met hun buddy’s goed praten over hoe bijvoorbeeld tegen homoseksualiteit wordt aangekeken: *‘Over homoseksualiteit en dat soort dingen, dus dat is, ja ondanks dat hun, tussen haakjes, een soort haat naar die mensen hebben kun je er wel heel vrij over praten van waarom en hoe dat komt’ (...)* *‘Enerzijds heb ik er begrip voor, aan de andere heb ik zoiets van ja, het is ouderwets, het hoort eigenlijk niet meer. Het moet eigenlijk kunnen vind ik. De reden erachter dat ze hebben, ze hebben het echt van hun ouders, en die hebben weer van opa en oma en zo gaat het verder, zit wel diep geworteld’ [R9, man, 17].* De jongeren zijn door deze ervaringen meer te weten gekomen over wat het inhoudt om in Ethiopië te leven.

4.4 Op welke manier hebben de sport- en beweegactiviteiten bijgedragen aan hun mondiaal burgerschap ten aanzien van verandervaardigheid, samenwerking & teamvorming en persoonlijke ontwikkeling/leiderschap?

4.4.1 Vaardigheden Respo

Respo richt zich bij de ontwikkeling van mondiaal burgerschap op drie vaardigheden: verandervaardigheid, samenwerking & teamvorming en persoonlijke ontwikkeling/leiderschap. Aan de respondenten is gevraagd of er tijdens de sport- en beweegactiviteiten situaties zijn geweest die invloed hebben gehad op de ontwikkeling van deze vaardigheden. Per vaardigheid werd begonnen met een korte introductie over de betekenis die Respo aan deze vaardigheden heeft gegeven. Vervolgens werd de vraag gesteld of de sport- en beweegactiviteiten van invloed zijn geweest op de betreffende vaardigheid. Er

worden zes manieren genoemd waarop de meerwaarde is getoond of sport- en beweegactiviteiten van invloed zijn geweest op de vaardigheden. Bij verandervaardigheid is er één manier van invloed geweest, bij samenwerking & teamvorming twee manieren en bij persoonlijke ontwikkeling/leiderschap drie manieren. (zie tabel 4).

Tabel 4: Op welke manier hebben de sport- en beweegactiviteiten bijgedragen aan hun mondiaal burgerschap ten aanzien van verandervaardigheid, samenwerking & teamvorming en persoonlijke ontwikkeling/leiderschap?

	Op welke manier hebben de sport- en beweegactiviteiten bijgedragen aan hun mondiaal burgerschap ten aanzien van verandervaardigheid, samenwerking & teamvorming en persoonlijke ontwikkeling/leiderschap?
Verandervaardigheid	Betere judofaciliteiten hebben kunnen creëren
Samenwerking & teamvorming-	Goed overleggen met elkaar en daarvan bewust zijn Uitpraten van onderlinge problemen tussen jongeren
Persoonlijke ontwikkeling/ leiderschap	Leiding kunnen nemen tijdens activiteiten Omgaan met/lesgeven aan kinderen met een beperking Aanpassen aan leefstijl in Ethiopië

Verandervaardigheid

Aan de respondenten werd de volgende toelichting gegeven voordat de vraag werd gesteld: bij verandervaardigheid gaat het erom dat wereldburgers initiatieven nemen waardoor het op de wereld een beetje beter wordt. Een wereldburger ziet kansen en heeft oplossingen voor problemen, heeft invloed en kan dingen veranderen. De jongeren gaven vooral aan dat zij zich niet hebben kunnen ontwikkelen op het gebied van verandervaardigheid. De tijd en mogelijkheden om initiatieven te kunnen nemen en dingen te kunnen veranderen tijdens sport- en beweegactiviteiten waren zeer beperkt. De enige manier waarop een aantal jongeren het gevoel hadden in Ethiopië invloed te hebben kunnen uitoefenen en waarop zij zijn ontwikkeld op verandervaardigheid, is dat zij betere judofaciliteiten hebben kunnen creëren bij de lokale judovereniging. Er zijn matrassen aangeschaft zodat de judoka's niet meer op een betonnen vloer hoeven te judoën maar op een zachtere ondergrond: *'We hebben daar zelf ook matten gelegd. Dus op een gegeven moment dat zeg maar onze judoleraar die had, die heeft een aantal matrassen gekocht, want ze hadden daar gewoon een zaaltje met een betonnen vloer, paar tapijten en daar deden ze dan op judoën. Die tapijten hebben we weggehaald en hebben twee lagen van dat schuimmatras neergelegd (...)'* *'We zijn naar een*

fabriek geweest en daar hebben ze die gekocht' [R8, man, 19]. Het resultaat van deze verandering werd meteen zichtbaar. De kinderen in Ethiopië konden nu ook op kracht en snelheid oefenen en niet alleen meer op techniek.

Samenwerking & teamvorming

Voordat de vraag werd gesteld kregen de respondenten de volgende toelichting: een wereldburger is in staat om zich met anderen te verbinden. Een wereldburger werkt veel in teams en is in staat om als team een betere prestatie te leveren dan als alle teamleden alleen zouden werken. Er zijn twee punten met betrekking tot samenwerking & teamvorming waarop de jongeren aangeven dat ze ontwikkeld te zijn. Het eerste punt is dat de jongeren tijdens de Ethiopia Xperience goed met elkaar hebben moeten overleggen en daarvan bewust zijn, in het bijzonder tijdens de sport- en beweegactiviteiten: *'Ik heb altijd wel zoiets gehad van, ja als ik het zelf kan dan doe ik het zelf. Maar nu in Ethiopië ben ik er toch wel achter, ben ik er op dat moment achter gekomen van ja je hebt toch eigenlijk alle mensen nodig die om je heen zijn, dus dan moet je eigenlijk ook dingen samen gaan doen' (...)* *'We moesten les geven op een dovenschool, heb ik al wel vaker gezegd. Ja en dan moesten we eigenlijk met z'n drieën doen. Ja en dan moet je, moet je wel overleggen en samenwerken wat je gaat doen. Ik kan niet in m'n eentje zeggen oh dat gaan we doen en jullie sluiten je er maar bij aan. Want dan moet je wel, dat is ook gewoon een simpele vorm dat je zoiets hebt van het moet wel overleggen, moet samen tot het juiste resultaat komen' [R2, man, 20].*

Ten tweede uitte de ontwikkeling met betrekking tot samenwerking & teamvorming zich dat in het uitpraten van onderlinge problemen tussen jongeren. Drie van de deelnemers gaven aan dat binnen het team er op sommige momenten problemen ontstonden in de samenwerking. Deze werden echter onderling uitgepraat waardoor uiteindelijk goed werd samengewerkt: *'Zodra je langer met elkaar op de lip zit, merk je ook dat er onderling toch af en toe wel ergens is wat hè, geroddeld wordt. En ik vind dat wij dat heel erg professioneel hebben aangepakt en gewoon in de groep hebben gezeten en dat bespreekbaar hebben gemaakt en uiteindelijk hebben we goed als een team gefunctioneerd' [R7, vrouw, 23].* Waar voor de Xperience door deelnemers nog wel werd gedacht dat zij dingen alleen konden doen, kijken zij daar nu anders tegenaan. Samenwerken is belangrijk en in een team bereik je meer dan alleen. Ook hiervoor geldt dat met meer eigen initiatieven, meer samengewerkt had kunnen worden en de jongeren hier meer van hadden kunnen leren.

De jongeren geven aan dat de samenwerking met de SPAT trainers tijdens de Ethiopia Xperience niet heeft bijgedragen aan de ontwikkeling van samenwerking & teamvorming. De

meeste trainers spreken gebrekkig Engels en niet alle trainers staan open voor een goede samenwerking met de Nederlandse jongeren. Zij accepteren weinig suggesties die de jongeren aandragen voor oefeningen bij de sport- en beweegactiviteiten. De jongeren willen anderzijds de trainers niet voor de voeten lopen en hen het idee geven dat zij het beter weten en even komen vertellen wat ze moeten doen. Hoewel samenwerking volgens Respo in het teken dient te staan dat de jongeren zich moeten kunnen verbinden met anderen, is dit met de SPAT trainers moeizaam gebleken.

Persoonlijke ontwikkeling/leiderschap

Aan de respondenten werd de volgende toelichting gegeven voordat de vraag werd gesteld: Een wereldburger is reflectief en handelt daardoor bewust. Een wereldburger is vaak iemand met een krachtige persoonlijkheid bij wie een eigen identiteit en ambitie belangrijke elementen zijn. De jongeren gaven drie verschillende manieren aan waarop zij zich persoonlijk ontwikkeld hebben. De eerste manier is dat een deelnemer de leiding heeft kunnen nemen tijdens activiteiten: *‘Ja, ik ben zeker ontwikkeld als iets meer leiderachtig zeg maar. Eerst had ik zoiets van ik blijf een beetje op de achtergrond en ja, ik volg zeg maar. Maar nu na Ethiopië merk je wel dat je soms moet, dat je wel vaker moet en dan gaat het je ook makkelijker af’ (...)* *‘We kwamen op het weeshuis zeg maar en kwamen allemaal kinderen die hadden pauze en eerst stonden we zo te kijken van o ja leuk allemaal kinderen om je heen. En op gegeven moment pak je toch wel de leiding om iets op te zetten, om een activiteit op te zetten om te gaan voetballen of om een spelletje te doen’ [R2, man, 20].*

De tweede manier is dat deelnemers aangeven aan dat zij zich meer ontwikkeld hebben in het omgaan met en lesgeven aan kinderen met een beperking: *‘Het patiënt lesgeven was dat je een kind zag met een klompvoet of zo en benen tot hieraan in het gips maar toch mee laten doen en ze doen toch hun best en hebben er zoveel plezier in’ (...)* *‘Ja, sowieso stukje lesgeven van, aan doven. Hoe dat je het beste op kan pakken’ [R2, man, 20].*

De derde manier die twee deelnemers aangeven is dat zij zich moesten aanpassen aan de leefstijl in Ethiopië. Respondent 9 gaf aan dat zijn flexibiliteit hierdoor is vergroot: *‘Ja, ik denk toch aanpasbaarheid, of dat ik me sneller aanpas. Ik bedoel, in het begin had ik echt zoiets van ja, de mensen komen niet op tijd, dat is weer niet op tijd, toen had ik toch zoiets van, zorg zelf ook wel dat ik altijd op tijd ben, maar niet iedereen denkt zo, maar als ik nu wat later is dan, dan is het ja, kan gebeuren. Toch wat makkelijker daarin’ [R9, man, 17].* Dit kwam onder andere door de sport- en beweegactiviteiten. Ook bij persoonlijke ontwikkeling/leiderschap geldt wat bij de andere vaardigheden is omschreven. Met meer

eigen initiatieven en mogelijkheden om initiatieven te ondernemen zou dit een nog positievere uitwerking kunnen hebben gehad op hun persoonlijke ontwikkeling/leiderschap.

4.4.2 Meerwaarde sport- en beweegactiviteiten

Aan de deelnemers werd gevraagd wat naast de ontwikkeling op de vaardigheden van Respo de meerwaarde van de sport- en beweegactiviteiten is geweest tijdens de Ethiopia Xperience. Het antwoord van de jongeren richtte zich op twee aspecten. In tabel 5 zijn deze weergegeven.

Tabel 5: Wat is de meerwaarde van de sport- en beweegactiviteiten geweest tijdens de Xperience?

Wat is de meerwaarde van de sport- en beweegactiviteiten geweest tijdens de Xperience?
- Zich realiseren dat je met weinig middelen veel plezier kunt hebben en daardoor positiever/gemotiveerder geworden
- Gebrek aan goede sportmaterialen is zichtbaar geworden

Het eerste aspect is dat de jongeren zich realiseren dat je met weinig middelen veel plezier kunt hebben en zijn daardoor positiever en gemotiveerder geworden. De kinderen in Ethiopië hebben enorm veel plezier dat ze deel kunnen nemen aan de sport- en beweegactiviteiten en nergens over klagen ondanks dat ze bijna niks hebben. Dit heeft op de Nederlandse jongeren veel indruk gemaakt. Drie deelnemers gaven aan dat ze positiever zijn geworden nadat ze dit ervaren hebben tijdens de Xperience. *‘Ja, ik ben er eigenlijk een stukje positiever op gaan kijken. Ik heb een beetje een positievere kijk op het leven gekregen, vooral eigenlijk omdat je dat daar mee maakt met hoe weinig dat ze hebben en hoe gelukkig ze er mee kunnen zijn’* [R2, man, 20]. Doordat de Ethiopische kinderen zoveel plezier beleven aan de sport- en beweegactiviteiten zijn de jongeren positiever en gemotiveerder geworden om ook enthousiaster met activiteiten bezig te zijn: *‘Mijn houding is verbeterd, is positiever, energiever geworden. Ik had namelijk best wel een inkakker. Maar dat is helemaal terug en gewoon weer zin om les te geven’* [R6, vrouw, 21].

Ten tweede is tijdens de sport- en beweegactiviteiten het gebrek aan goede sportmaterialen zichtbaar is geworden: *‘Het is wel zo natuurlijk dat hier gewoon veel meer mogelijkheden zijn om iets te doen. En dat ze hier bijvoorbeeld goede rolstoelen hebben, bijvoorbeeld goede krukken en dat is daar gewoon allemaal niet’* [R7, vrouw, 23]. Door de sport- en beweegactiviteiten hebben de jongeren een beter beeld gekregen hoe het sporten er in Ethiopië aan toe gaat.

4.5 Hoe denken de jongeren wat ze geleerd hebben tijdens de Ethiopia Xperience in de toekomst toe te passen?

Aan de respondenten is gevraagd in hoeverre de jongeren denken dat ze de ervaringen die tijdens de Ethiopia Xperience geleerd zijn zullen toepassen in de toekomst. Er zijn volgens de jongeren vijf manieren waarop zij dit willen gaan doen (zie tabel 6).

Tabel 6: Hoe denken de jongeren wat ze geleerd hebben tijdens de Ethiopia Xperience in de toekomst toe te passen?

Hoe denken de jongeren wat ze geleerd hebben tijdens de Ethiopia Xperience in de toekomst toe te passen?	
Persoonlijke groei	Minder te houden aan structuur tijdens stage Creatiever willen zijn tijdens sport- en beweegactiviteiten op stage
Sociale groei	Beter luisteren en overleggen tijdens samenwerken Sneller handelend optreden bij onenigheid Inzetten voor visueel gehandicapten in Ethiopië

De allereerste manier is om zich minder te houden aan structuur tijdens stage, zo gaf respondent drie aan: *‘Ja, ik denk ook gewoon dat ik me dan minder hou dan aan m’n vaste planning die ik van tevoren heb gemaakt. Gewoon als het wat minder loopt, gelijk, ja, veranderen en niet zo, ja, gestructureerd hoe het daar ook niet was’ (...)* *‘Ik denk wel dat ik dit zeg maar kan overbrengen op m’n stage. Dat ik daar wel verder in kan groeien zeg maar. Omdat ik dit nu zo heb mee gemaakt, dat ik dit dan doorpak en dat het dan ja, verder ontwikkelt’* [R3, vrouw, 19].

Ten tweede is dat jongeren creatiever willen zijn tijdens sport- en beweegactiviteiten op stage: *‘Ja, ik denk misschien op, dan op stage geef ik ook gymles en ik denk dat ik dan wel sneller zeg maar denk van, het loopt niet, dan verzijn ik even wat anders of ja, of gewoon even een spelletje bedenken zeg maar’* [R3, vrouw, 19].

De derde manier is dat de jongeren beter luisteren en overleggen tijdens het samenwerken bij sport- en beweegactiviteiten: *‘Maar je leert sowieso wel beter naar elkaar luisteren en ook beter te overleggen’* [R9, man, 17].

De vierde manier wordt door respondent twee aangegeven. In vergelijking met voor de Ethiopia Xperience zal hij sneller handelend optreden bij onenigheid, iets wat hij geleerd heeft tijdens de sport- en beweegactiviteiten: *‘Ja, soort van ruziesituaties, dat er twee ruzie hadden. Eerst had ik zoiets van ja, ik ben niet degene om het op te gaan lossen want ik ben*

stagiair. Maar nu heb ik zoiets van ja, maakt me ook niet uit, ik pak die leiding wel. Ik ga ze, ik ga het wel oplossen' [R2, man, 20].

Tot slot werd door respondent één aangegeven dat hij zich specifiek wil inzetten voor visueel gehandicapten in Ethiopië, omdat hij zelf ook een visuele beperking heeft: *'Mijn focus ligt vooral bij de blinden en slechtzienden en waar we dan bij zijn geweest die, ja ze hadden wel de mogelijkheden alleen geen leraren die ze dan de sportlessen gaven en vanuit het house of sports hadden ze ook nog niet iemand die daar echt in gespecialiseerd was, dus daar wil ik me wel hard voor maken' [R1, man, 23].* De jongeren willen graag dingen die zij geleerd hebben toepassen in hun eigen omgeving, bijvoorbeeld op het werk of op school.

5. Discussie

5.1 Antwoord centrale onderzoeksvraag

Na deelname aan de Ethiopia Xperience zijn de jongeren een bijzondere ervaring rijker. Zij hebben meer kennis hebben opgedaan over lokale en internationale samenleving. Daarnaast denken ze anders over dingen in het leven na. Zij realiseren zich dat ze in Nederland een goed leven hebben in vergelijking met Ethiopië. Hierdoor geven zij aan zich positiever te zijn geworden. De vaardigheden ten aanzien van mondiaal burgerschap hebben betrekking op verandervaardigheid, samenwerking & teamvorming en persoonlijke ontwikkeling/leiderschap. De jongeren geven aan deze vaardigheden deels te hebben kunnen ontwikkelen. De rol van de sport- en beweegactiviteiten op de cognities en vaardigheden bleek uiteindelijk lastig te omschrijven. De sport- en beweegactiviteiten zorgen voor plezier en geven een positiever en gemotiveerder gevoel bij de Nederlandse jongeren.

5.2 Wat verstaan de jongeren onder mondiaal burgerschap?

De jongeren die naar Ethiopië zijn geweest vinden een mondiaal burger iemand die denkt aan anderen, die open staat voor andere mensen en culturen of die zich inzet voor andere mensen. Dit komt overeen met het perspectief van een mondiaal burger volgens Edukans (z.d.). Zij geven onder andere aan dat je een bijdrage kan leveren aan een betere wereld en je open moet stellen voor en leren van anderen. Bewustzijn en je open stellen is volgens de literatuur een eerste stap richting mondiaal burgerschap (Beneker, Van Stalborch & Van der Vaart, 2009). Wat opvalt is dat door de jongeren niet wordt gesproken over verantwoordelijkheidsgevoel. Dit wordt echter wel in de literatuur beschreven als een belangrijk aspect bij een mondiaal burger en dat mondiale burgers hun verantwoordelijkheid moeten nemen, wat uiteindelijk moet leiden tot een verandering in gedrag (SBOS, z.d.; NCDO, 2012). Bij andere groepen die in de toekomst naar Ethiopië gaan in het kader van de Ethiopia Xperience zou gevraagd kunnen worden in hoeverre zij zich verantwoordelijk voelen voor andere mensen in de wereld, of zij vinden dat verantwoordelijkheidsgevoel ook hoort bij een mondiaal burger en of ze door deelname aan de Ethiopia Xperience zich groter verantwoordelijkheidsgevoel hebben.

5.3 Op welke manier hebben de jongeren het gevoel dat de Ethiopia Xperience heeft bijgedragen aan hun mondiaal burgerschap?

Volgens de jongeren heeft de hele Xperience invloed gehad op hun ontwikkeling als mondiaal burger. Ze zijn zich bewust wat een mondiaal burger is en kan doen. Tijdens de Xperience

hebben de jongeren meer kennis kunnen opdoen over de Ethiopische cultuur. Ze hebben de open en gastvrije cultuur leren kennen, ervaren wat de positie van gehandicapten in Ethiopië is en inzicht gekregen hoe over homoseksualiteit wordt gedacht door hierover te discussiëren met de buddy's. Dit is in overeenstemming met het onderzoek van Takkac (2012), waarin wordt aangegeven dat discussiëren meer kennis kan opleveren en dat deze kennis kan bijdragen aan de ontwikkeling tot een mondiaal burger. De jongeren worden volgens Takkac (2012) op deze manier getraind tot mondiaal burger. De jongeren die naar Ethiopië zijn geweest zijn dus getraind tot mondiaal burger. In de toekomst moeten de jongeren die naar Ethiopië gaan dan ook zeker contact hebben met buddy's en met hen discussiëren om zo meer kennis te vergaren over de lokale en internationale samenleving (Oxfam, 2006) omdat kennis hierover kan bijdragen aan de ontwikkeling van mondiaal burgerschap.

5.4 Op welke manier hebben de sport- en beweegactiviteiten bijgedragen aan hun mondiaal burgerschap ten aanzien van verandervaardigheid, samenwerking & teamvorming en persoonlijke ontwikkeling/leiderschap?

De sport- en beweegactiviteiten in Ethiopië hebben een beperkte invloed gehad op de ontwikkeling van verandervaardigheid, samenwerking & teamvorming en persoonlijke ontwikkeling/leiderschap. Er waren door het volle programma en de korte periode weinig mogelijkheden en kansen voor de jongeren om initiatieven te nemen en dingen te kunnen veranderen. Tevens verliep de samenwerking met de SPAT trainers niet goed. De ontwikkeling van deze vaardigheden is echter wel belangrijk bij het opleiden en trainen tot mondiaal burger (Oxfam, 2006). De sport- en beweegactiviteiten lijken een goede methode om deze vaardigheden te leren (Papacharisis et al., 2005) en zijn essentieel omdat deze vaardigheden (ook wel levensvaardigheden genoemd) toegepast kunnen worden in andere domeinen zoals school, thuis en werk (Danish, Petitpas & Hale, 1990; geciteerd in Danish & Nellen, 1997). Om deze competenties te leren moeten de jongeren wel de mogelijkheden krijgen tijdens het programma om initiatieven te kunnen ondernemen. (Wheeler & Edlebeck, 2006; geciteerd in Hellison, Martinek & Walsh, 2008). Daarnaast wordt in de literatuur aangegeven dat deze competenties jongeren in staat stellen anderen op te leiden zodat die zich inzetten voor de mensheid (Takkac, 2012). Hoe beter de Ethiopia Xperience de jongeren in staat stelt zich te ontwikkelen op het gebied van deze competenties, hoe meer zij getraind en opgeleid worden om zich in te kunnen zetten voor andere mensen. In de toekomst zullen meer groepen jongeren in het kader van de Ethiopia Xperience naar Ethiopië gaan. De Xperience

zou zo ingericht moeten worden dat de jongeren getraind en opgeleid worden tot mondiaal burger. Ze moeten meer tijd krijgen om zelf initiatieven te nemen om dingen te veranderen of sportactiviteiten te organiseren. Zo kunnen ze hun samenwerking & teamvorming en verandervaardigheid ontwikkelen. Deze vaardigheden zijn essentieel bij de ontwikkeling als mondiaal burger (Oxfam, 2006).

Respo streeft ernaar dat de Nederlandse jongeren zich persoonlijk ontwikkelen. Dit kan volgens Lyras & Peachey (2011) door tijdens een ontwikkelingsprogramma gebruik te maken van de componenten sport, cultuur en educatie, welke afkomstig zijn uit de Sport-for-Development theorie. De sport- en beweegactiviteiten tijdens de Ethiopia Xperience voldoen grotendeels aan de voorwaarden die bij de component sport van deze theorie worden verondersteld. Mee doen is belangrijker dan winnen (morele waarden en principes) en iedereen krijgt de kans mee te doen aan de activiteiten. Er zijn zowel traditionele (basketbal) als niet-traditionele (tikboksen) activiteiten gedaan, veel verschillende sporten zijn gedaan om zoveel mogelijk mensen te bereiken. Hoe de balans is tussen het leren van vaardigheden en de uitdagingen om dit te leren is in dit onderzoek niet onderzocht. De sport – beweegactiviteiten moeten volgens de Sport-for-Development theorie wel worden gecombineerd met culturele activiteiten en educatie over mondiaal burgerschap Lyras & Peachey (2011). Tijdens de Ethiopia Xperience gebeurde dit gedeeltelijk. Naast de sport- en beweegactiviteiten worden er diverse culturele activiteiten georganiseerd (bezoek aan werkplaats voor blinde mensen en een weeshuis). In hoeverre er tijdens het programma aandacht wordt besteedt aan educatie over mondiaal burgerschap is niet onderzocht. Toekomstig onderzoek zou zich kunnen richten op educatie van mondiaal burgerschap tijdens de Ethiopia Xperience omdat kennis over mondiaal burgerschap belangrijk is bij de ontwikkeling van een mondiaal burger (Oxfam, 2006). In combinatie met de huidige culturele activiteiten tijdens de Ethiopia Xperience en educatie gericht op mondiaal burgerschap zou dit volgens de Sport-for-Development theorie (Lyras & Peachey, 2011) kunnen zorgen voor persoonlijke ontwikkeling van de deelnemers aan de Ethiopia Xperience. Daarnaast zou bij een nieuwe groep jongeren die naar Ethiopië gaan onderzocht kunnen worden hoe de balans is tussen het leren van vaardigheden en de uitdagingen daarin, omdat dit één van de voorwaarden is waar de sport- en beweegactiviteiten aan moeten voldoen volgens de Sport-for-Development theorie.

De jongeren moeten volgens Wheeler en Edlebeck (2006; geciteerd in Hellison, Martinek & Walsh, 2008) mee kunnen praten over de inhoud van het programma. Door het volle programma tijdens de Ethiopia Xperience hebben de jongeren geen kans gehad mee te praten over de inhoud van het programma. Groepen die in de toekomst in het kader van de

Ethiopia Xperience naar Ethiopië gaan, moeten de kans krijgen mee te praten over de inhoud van het programma. Zo krijgen zij meer de kans verantwoordelijkheid en vaardigheden te leren. Door mee te praten over de inhoud wordt ook de betrokkenheid van de jongeren vergroot, wat volgens Edukans (z.d.) een belangrijk aspect is bij mondiaal burgerschap.

Dit onderzoek is één van de eerste onderzoeken die gericht is op de invloed van sport- en beweegactiviteiten in de ontwikkeling van mondiaal burgerschap. Er is nog veel onderzoek nodig in de toekomst. Ten eerste zou bij groepen die in het kader van de Ethiopia Xperience in de toekomst naar Ethiopië gaan binnen drie weken na terugkomst semigestructureerde interviews afgenomen kunnen worden zoals dat in dit onderzoek heeft plaatsgevonden. Zo kan bij deze groepen geanalyseerd worden wat voor invloed de sport- en beweegactiviteiten hebben op de ontwikkeling van verandervaardigheid, samenwerking & teamvorming en persoonlijke ontwikkeling/leiderschap. De resultaten van dit onderzoek kunnen dan naast de resultaten van toekomstige onderzoeken worden gelegd om zo de verschillen tussen deze groepen te kunnen analyseren.

De Ethiopia Xperience is slechts een korte periode geweest, daarom zou in toekomstig onderzoek gekeken kunnen worden naar meer langdurige sportprojecten. Kwalitatief onderzoek zou uitgevoerd kunnen worden om zo de rol van sport op de ontwikkeling van mondiaal burgerschap te meten bij een langdurig programma. Indien er een langere periode in Ethiopië wordt doorgebracht is er meer tijd om de jongeren initiatieven te laten nemen. Zo zouden deelnemers vaardigheden zoals probleemoplossend vermogen en samenwerken meer kunnen ontwikkelen, omdat deze vaardigheden belangrijke elementen zijn bij een mondiaal burger.

Meerwaarde sport en beweegactiviteiten

Ondanks dat de sport- en beweegactiviteiten een beperkte invloed op de ontwikkeling van de vaardigheden had, waren de activiteiten zeker van waarde. De Nederlandse jongeren hebben ervaren hoeveel sport betekent voor de maatschappij in Ethiopië. Kinderen in Ethiopië zijn erg blij en enthousiast om deel te kunnen en mogen nemen aan sport- en beweegactiviteiten. In het bijzonder omdat de kinderen een beperking hebben en het daarom vaak niet gemakkelijk hebben. Door deel te kunnen nemen aan sport- en beweegactiviteiten voelen zij zich nuttig en hebben zij plezier. Sport zorgt voor plezier (Seippel, 2006), maar er is weinig empirisch bewijs wat voor invloed dit op mondiaal burgerschap heeft bij deelnemers van ontwikkelingsprogramma's. Dit onderzoek toont in ieder geval aan dat de Nederlandse jongeren door deel te nemen aan deze activiteiten positiever en gemotiveerder zijn geworden.

Tevens weten zij nu wat voor spullen er in Ethiopië ontbreken om goed te kunnen sporten. Om meer informatie over de invloed van de sport- en beweegactiviteiten op de ontwikkeling van mondiaal burgerschap te genereren, zou Respo en Kennispraktijk de vragenlijst kunnen uitbreiden die zij afnemen bij de jongeren vooraf en na terugkomst uit Ethiopië. Het onderwerp sport komt nu niet terug in de vragenlijst, terwijl deze activiteiten als een rode draad door het programma lopen. Door dit onderwerp aan de vragenlijst toe te voegen kunnen groepen die in de toekomst naar Ethiopië gaan met elkaar vergeleken worden om te weten te komen hoe de jongeren over sport- en beweegactiviteiten denken nadat ze in Ethiopië zijn geweest en of ze sport als middel geschikt vinden tijdens de Ethiopia Xperience.

In toekomstig onderzoek zou ook gekeken kunnen worden naar andere ontwikkelingsprogramma's in andere landen waarbij sport een centrale rol speelt. Hierbij zouden deelnemers ook geïnterviewd kunnen worden, waarbij gevraagd wordt wat de invloed van sport- en beweegactiviteiten zijn op mondiaal burgerschap bij deze deelnemers. De resultaten die hieruit zouden voortvloeien kunnen dan vergeleken worden met de resultaten uit de Ethiopia Xperience.

5.5 Hoe denken de jongeren wat ze geleerd hebben tijdens de Ethiopia Xperience in de toekomst toe te passen?

De jongeren hebben na de Ethiopia Xperience de intentie om hun ervaringen toe te passen tijdens hun stage. Ze kunnen nu anders optreden in situaties, creatiever omgaan met sport- en beweegactiviteiten en beter samenwerken. Het kunnen toepassen van deze ervaringen op school, thuis en werk wordt door Danish, Petitpas & Hale (1990; geciteerd in Danish & Nellen, 1997) bevestigd. Daarnaast willen de meeste jongeren zich weer inzetten voor Ethiopië. Ze willen iets doen tegen de ongelijkheid voor bijvoorbeeld de visueel gehandicapten in Ethiopië. Dat jongeren zich willen inzetten tegen de ongelijkheid in de wereld blijkt ook uit de literatuur (Ahlers & Boender, 2011; geciteerd in Van Gent et al., 2012). Daarnaast willen jongeren die deelnemen aan een ontwikkelingsproject iets betekenen. Ze willen bijvoorbeeld deelnemen aan uitwisselingsprojecten of andere kortdurende projecten gericht op mondiaal burgerschap omdat ze zo betrokken zijn. Edukans (z.d.) geeft aan dat betrokkenheid een elementair kenmerk is bij mondiaal burgerschap. De betrokkenheid kan volgens geïnterviewde organisaties vergroot worden door meer contact te hebben voorafgaand aan een ontwikkelingsproject. Dit gebeurt niet bij de Ethiopia Xperience, waar de jongeren pas contact krijgen wanneer ze daadwerkelijk in Ethiopië aangekomen zijn. Hoe meer de

jongeren de kans wordt geboden om zelf iets te kunnen doen, des te meer zij het gevoel hebben iets te kunnen betekenen. Zo kunnen zij hun verantwoordelijkheid nemen en daarmee hun eigen-effectiviteit vergroten, wat belangrijk is bij de persoonlijke ontwikkeling van jongeren (NCDO, 2012; Lyras & Peachey, 2011). Dit kan uiteindelijk weer van invloed zijn op de ontwikkeling tot mondiaal burger.

Toekomstig onderzoek zou moeten uitwijzen of de intentie ook daadwerkelijk heeft geresulteerd in gedrag. De jongeren die in dit onderzoek geïnterviewd zijn, zouden over een aantal maanden nogmaals geïnterviewd kunnen worden. In dit interview zou gevraagd kunnen worden of de intentie die de jongeren vlak na terugkomst uit Ethiopië hadden ook daadwerkelijk zijn uitgevoerd. Verder zou gevraagd kunnen worden of ze na de Xperience zich meer mondiaal burger voelen en wat de invloed van de sport- en beweegactiviteiten is geweest.

5.6 Sterke en zwakke punten

Deze studie is een eerste onderzoek naar de rol van sport- en beweegactiviteiten op de ontwikkeling van mondiaal burgerschap bij jongeren. Er is nog weinig empirisch onderzoek gedaan dat zich heeft gericht op de rol van sport en de ontwikkeling daarvan op mondiaal burgerschap. Dit onderzoek kan daarom als een aanzet worden gezien tot vervolgonderzoek over de mogelijke invloed van sport- en beweegactiviteiten op de ontwikkeling van mondiaal burgerschap.

Onder alle jongeren die naar Ethiopië zijn geweest is een diepte-interview afgenomen. De jongeren hebben met eigen ogen kunnen aanschouwen hoe het er in een ontwikkelingsland aan toe kan gaan. Aan de hand van diepte-interviews is getracht zoveel mogelijk gedachten en gevoelens te onderzoeken die zijn ontstaan na de Ethiopia Xperience.

De interviewvragen zijn precies gesteld zoals ze geformuleerd zijn om veranderingen in de manier van vragen te voorkomen en ervoor te zorgen dat alle vragen gesteld worden (Crosby, DiClemente, & Salazar, 2006). Voorafgaand aan de interviews zijn twee proefinterviews afgenomen om te kijken of de begrippen die gebruikt werden voor de respondenten duidelijk waren, om de interviewer te laten wennen aan de manier van vragen en om te toetsen of er voldoende informatie verkregen werd.

De jongeren zijn allemaal binnen drie weken na terugkomst uit Ethiopië geïnterviewd. Volgens de ontwikkelaars van het programma zijn de jongeren in deze periode nog in een soort flow. Het is goed mogelijk dat antwoorden die gegeven zijn emotioneel geladen waren, waardoor ze op dat moment wellicht het gevoel hadden dat ze zich graag willen inzetten voor

andere mensen. Na verloop van tijd verminderen deze emoties en zou het kunnen dat de intentie daarmee ook is afgezaakt, waardoor de antwoorden uiteindelijk minder positief kunnen zijn. Groepen die in de toekomst deelnemen aan de Ethiopia Xperience en waarbij interviews worden afgenomen zouden pas minimaal drie weken na terugkomst in Nederland geïnterviewd moeten worden om te kijken of de antwoorden meer rationeel dan emotioneel zijn.

Het afnemen van interviews kan als nadeel hebben dat sociaal wenselijke antwoorden worden gegeven. De jongeren zouden antwoorden gegeven kunnen hebben waarbij ze denken dat de onderzoeker dat antwoord wilde horen, maar dat dit wellicht niet weergeeft hoe ze in werkelijkheid ergens over denken. Door de gegevens anoniem te verwerken en dit aan de respondenten te hebben aangegeven is geprobeerd de kans op sociaal wenselijke antwoorden te minimaliseren.

Bij persoonlijke ontwikkeling is zelfreflectie een belangrijk aspect. De geïnterviewde jongeren waren in de leeftijd van 17 tot en met 23 jaar. De zelfreflectie op deze leeftijd is bij de ene respondent wellicht minder goed ontwikkeld dan bij de ander, maar in ieder geval nog steeds in ontwikkeling (Beer, 2007). Hierdoor kan het lastig geweest kan zijn om nauwkeurige antwoorden te geven op diepgaande vragen tijdens het interview. Over een aantal jaren is hun zelfreflectie meer ontwikkeld en zouden de jongeren nogmaals geïnterviewd kunnen worden. Zo kan gekeken worden hoe de Ethiopia Xperience van invloed is geweest en of ze er op dat moment anders tegenaan kijken dan vlak na terugkomst uit Ethiopië.

Uiteindelijk is het lastig gebleken om goed inzicht te krijgen in de rol van sport tijdens de Xperience. Dit heeft deels te maken met dat de groep jongeren die hiervoor geïnterviewd zijn als groep een andere intentie hadden tijdens de Xperience dan voorgaande groepen. Uit een evaluatiegesprek met de ontwikkelaars van het programma blijkt dat zij de reis naar Ethiopië zagen als een vakantie terwijl dit bij andere groepen niet het geval was. Tevens is de rol van sport in het programma voor de jongeren, die maar tien dagen gaan, (nog) niet al te groot en goed uitgewerkt. Wanneer de sport- en beweegactiviteiten tijdens de Ethiopia Xperience beter zijn uitgewerkt zou bij andere groepen die in de toekomst naar Ethiopië gaan de rol van de sport- en beweegactiviteiten opnieuw onderzocht kunnen worden, waarbij Respo gebruik zou kunnen maken van de Sport-for-Development theorie. Zo kan de invloed van de sport- en beweegactiviteiten op de ontwikkeling tot mondiaal burger, bijvoorbeeld door het afnemen van interviews, nog nader onderzocht worden.

Conclusie

Sport kan zeker bijdragen aan de ontwikkeling van mondiaal burgerschap. Er is echter veel meer empirisch onderzoek nodig om de invloed van sport- en beweegactiviteiten op de ontwikkeling van mondiaal burgerschap te bewijzen. Uit dit onderzoek blijkt dat het belangrijk is om jongeren te trainen en op te leiden om zich te gedragen als mondiaal burger, waarbij ze competenties ontwikkelen tijdens sport- en beweegactiviteiten die tevens toegepast kunnen worden in het dagelijks leven. Hoe beter de sport- en beweegactiviteiten zorgen voor de ontwikkeling van competenties en jongeren getraind worden, hoe meer dit van invloed zou kunnen zijn op de ontwikkeling van mondiaal burgerschap.

6. Referenties

- Beer, J.S. (2007). The default self: feeling good or being right? *Trends in Cognitive Science*, 11 (5), 187 – 189.
- Beneker, T., Stalborch, S., van, & Vaart, R., van der (2009). *Vensters op de wereld: Canon voor wereldburgerschap*. NCDO & Faculteit Geowetenschappen Universiteit Utrecht. Amsterdam/Utrecht.
- Carabain, C., Keulemans, S., Gent, M., van, & Spitz, G. (2012). *Mondiaal Burgerschap. Van draagvlak naar participatie*. NCDO. Amsterdam
- Crosby R.A., DiClemente R.J., & Salazar L.F. (2006). *Research Methods in Health Promotion* (1st edition).
- Danish, S.J., & Nellen, V.C. (1997). New Roles for Sport Psychologists: Teaching Life Skills Through Sport to At-Risk Youth, *National Association for Physical Education in Higher Education*, 49, 100-113.
- Davies, L. (2006). Global citizenship: abstraction or framework for action, *Educational Review*, 58(1), 5-25. Doi: 10.1080/00131910500352523

De Vries, H., Mudde, A., Leijds, I., Charlton, A., Vartiainen, E., Buijs, G., Clemente, M.P., Storm, H., González Navarro, A., Prins, T., & Kremers, S. (2003). The European Smoking Prevention Framework Approach (ESFA): an example of Integral Prevention, *Health Education Research*, 3(18), 611–626.

Edukans (z.d.): Visie en methode van Edukans mbt wereldburgerschap

Hellison, D., Martinek, T., & Walsh, D. (2008). Sport and responsible leadership among youth. In N. L. Holt (Ed.). *Positive Youth Development through Sport*. New York: Routledge, 49-60.

Levermore, R. (2008). Sport: a new engine of development? *Progress in Development Studies*, 8(2), 183-190. Doi: 10.1177/146499340700800204

Lyras, A., & Peachey, J.W. (2011). Integrating sport-for-development theory and praxis, *Sport Management Review*, 14, 311-326.

Oxfam (2006). Education for Global Citizenship: a Guide for Schools. Verkregen op 17-09-2012 van http://www.oxfam.org.uk/education/gc/files/education_for_global_citizenship_a_guide_for_schools.pdf

MacNeil, C.A. (2006). ‘Bridging generations: Applying ‘adult’ leadership theories to youth leadership development’, *New Directions for Youth Development*, 109, 27-43.

Ministerie van Buitenlandse zaken (2011). Multi-Annual Strategic Plan 2012 – 2015. Embassy of the Kingdom of the Netherlands in Addis Ababa and Permanent Representation to the African Union (2012) verkregen op 17-09-2012 van <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/ontwikkelingssamenwerking/documenten-en-publicaties/jaarplannen/2012/02/15/meerjarige-strategische-plannen-ethiopie.html>

NCDO (2012). Jeugdbarometer Mondiaal Burgerschap.

- Papacharisis, V., & Goudas, M. (2005). The Effectiveness of Teaching a Life Skills Program in a Sport Context, *Journal of Applied Sport Psychology*, 17, 247-254.
- Putnam, R. (2000). *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. New York: Simon & Schuster.
- Respo. (2011). Visiedocument I AM RESPOnsible. Output – en Outcomedoelstellingen.
- Robertson, R. and White, K. E. (2008). What is Globalization? In *The Blackwell Companion to Globalization* (ed. G. Ritzer), Blackwell Publishing Ltd, Oxford, UK. doi: 10.1002/9780470691939.ch2
- Seippel, O. (2006). The Meanings of Sport: Fun, Health, Beauty or Community?, *Sport in Society*, 9(1), 55-71.
- SBOS (z.d.) verkregen op 22-10-2012 van https://www.sbos.nl/Public/FaqPage.aspx?group=Algemene_vragen.
- Takkac, M., & Akdemir, A.S. (2012). Training future members of the world with an understanding of global citizenship, *Procadia – social and behavioral sciences*, 47, 881-885. doi: 10.1016/j.sbspro.2012.06.751
- Tiessen, R. (2011). Global Subjects or Objects of Globalisation? The promotion of global citizenship in organizations offering sport for development and/or peace programmes, *Third World Quarterly*, 32(3), 571-587.
- Van Gent, M., De Goede, I., Boonstoppel, E., & Carabain, C. (2012). Jongeren & Mondiaal Burgerschap 2012, onderzoeksreeks 8. NCDO. Amsterdam
- Waddock, S., & Smith, N. (2000). Relationships: The real challenge of corporate global citizenship, *Business and Society Review*, 105(1), 47-62.
- Wilpert, B. (2009). Impact of globalization on human work, *Safety Science*, 47, 727-732. doi:10.1016/j.ssci.2008.01.014

BIJLAGE I: Interviewschema Ethiopia Xperience

Introductie:

- Voorstellen:
Mijn naam is Sjoerd Engel. Ik studeer gezondheidspsychologie op de universiteit Twente in Enschede. Op dit ben moment ben ik voor Kennispraktijk bezig met mijn afstudeeronderzoek.
- Uitleg geven van doel van het onderzoek:
Respo ontvangt van de overheid een subsidie waarmee ze de Ethiopia Xperience kunnen financieren. Kennispraktijk monitort voor Respo de ontwikkeling van mondiaal burgerschap bij de deelnemers aan de Ethiopia Xperience. Doel van dit interview is om inzicht te krijgen in welke rol sport speelt op de ontwikkeling van mondiaal burgerschap bij de jongeren die deel hebben genomen aan de Ethiopia Xperience. Het gaat erom dat je je eigen mening geeft over de dingen die ik je ga vragen. Je kunt dus geen goede of foute antwoorden geven.
- Graag wil ik gebruik maken van een geluidsrecorder om het interview op te nemen, zodat ik later de gegevens kan beluisteren en verwerken. Het interview zal echter volledig anoniem verwerkt worden. Het interview gaat ongeveer een uur duren. Tijdens het interview zal ik af en toe aantekeningen maken om voor mezelf de lijn van het gesprek vast te houden.
- Heeft de respondent nog vragen?

Afname interview

Algemene ervaringen van Ethiopia Xperience en mondiaal burgerschap

Kun je omschrijven hoe je de Ethiopië Xperience ervaren hebt?

Wat heeft daar de meeste indruk op je gemaakt? (evt. doorvragen naar welke situaties en deze laten omschrijven - Hoe is dat voor je? Wat doet dat nu met je? Is dat van invloed geweest op je mondiaal burgerschap? Wat versta je onder mondiaal burgerschap?)

Mondiaal burgerschap en sport

Welke sport- en beweegactiviteiten waren onderdeel van de Ethiopia Xperience? (doorvragen op welk moment).

Welke sport- en beweegactiviteiten hebben de meeste indruk op je gemaakt? (evt. doorvragen of ze situaties kunnen noemen en omschrijven? Wat voelde je op dat moment?)

De volgende drie vragen hebben een korte toelichting nodig:

Respo richt zich bij de ontwikkeling van mondiaal burgerschap op drie onderdelen: verandervaardigheid, samenwerking/teamvorming en persoonlijke ontwikkeling/leiderschap. Bij verandervaardigheid nemen wereldburgers initiatieven waardoor het op de wereld een beetje beter wordt. Een wereldburger ziet kansen en heeft oplossing voor problemen, heeft invloed en kan dingen veranderen.

Zijn er situaties geweest tijdens de sport- en beweegactiviteiten (vooraf of in Ethiopië) die hierop invloed hebben gehad?

(Indien ja, welke situaties dat waren? Wanneer gebeurde dit? Wat deed je toen precies? Wat deed dat met je? Wat voelde je? Ben je nu beter in staat om echt actief een bijdrage te leveren aan een betere wereld? Wat doe je nu precies anders in vergelijking tot de tijd voor de Ethiopia Xperience? Denk je het in de toekomst ook zo zult blijven doen?)

(Indien nee, hoe denk je dat de sport- en beweegactiviteiten eruit zouden moeten zien om wel invloed te hebben op de verandervaardigheid? Hoe zou je je dan gedragen?)

Toelichting:

Een wereldburger is in staat zich om zich met anderen te verbinden. Een wereldburger werkt veel in teams en is in staat om als team een betere prestatie te leveren dan als alle teamleden alleen zouden werken.

Zijn er situaties geweest tijdens de sport- en beweegactiviteiten (vooraf of in Ethiopië) die invloed hebben gehad op het samenwerken en teamvorming?

(Indien ja, welke situaties waren dat? Op welke manier werk je dan nu samen of in een team? Wat deed je toen precies? Wat deed dat met je? Op welke wijze is dat anders dan in vergelijking tot situatie voor de Ethiopia Xperience? Wat denk je in de toekomst hiermee te gaan doen?)

(Indien nee, hoe denk je dat de sport- en beweegactiviteiten eruit zouden moeten zien om wel invloed te hebben op de samenwerking en teamvorming? Hoe zou je je dan gedragen?)

Toelichting:

Een wereldburger is reflectief en handelt daardoor bewust. Een wereldburger is vaak iemand met een krachtige persoonlijkheid bij wie een eigen identiteit en ambitie belangrijke elementen zijn.

Zijn er situaties geweest tijdens de sport- en beweegactiviteiten (vooraf of in Ethiopië) die invloed hebben gehad op je persoonlijke ontwikkeling/leiderschap?

(Indien ja, doorvragen naar welke situaties dat waren? Wat deed dat met je? Wat denk je in de toekomst hiermee te gaan doen?)

(Indien nee, hoe denk je dat de sport- en beweegactiviteiten eruit zouden moeten zien om wel invloed te hebben op persoonlijke ontwikkeling/leiderschap? Hoe zou je je dan gedragen?)

Houding

Welk effect hebben de sport- en beweegactiviteiten gehad op je houding ten aanzien van mondiaal burgerschap? Dit kunnen zowel de activiteiten vooraf als tijdens de Xperience zijn.

In welke vaardigheden heb je jezelf nog meer ontwikkeld in Ethiopië tijdens het sporten? (Bij het noemen van vaardigheden vragen wat ze daar in de toekomst mee denken te gaan doen? Welke vaardigheden had je nog graag willen ontwikkelen vooraf/tijdens de experience?)

Waren er sportsituaties die niets hebben bijgedragen? Kun je deze situatie(s) omschrijven? Waarom droegen deze situaties volgens jou niets bij aan mondiaal burgerschap?

Zijn er ook sportsituaties geweest die volgens jou een negatieve bijdrage hebben geleverd op jouw functioneren als mondiaal burger?

(Indien ja, kun je die situaties omschrijven? Wat deed je toen precies? Hoe komt het dat die situatie een negatieve invloed had op je functioneren?)

Waar zouden de sport- en beweegactiviteiten volgens jou aan moeten voldoen om meer invloed te hebben op de drie onderdelen van wereldburgerschap (verandervaardigheid, samenwerking/teamvorming en persoonlijke ontwikkeling/leiderschap)? (Apart behandelen verandervaardigheid, dan samenwerking/teamvorming, dan persoonlijke ontwikkeling/leiderschap. Als ze aangeven dat ze het zo goed vinden, doorvragen: waarom denk je dat?)

Wat ga je doen met de ervaringen van de sport- en beweegactiviteiten die je tijdens de Ethiopia Xperience hebt opgedaan nu je terug in Nederland bent? Wanneer denk je dat te gaan doen? (bv. vandaag/morgen/week?).

Afsluiting

- Via welke organisatie/instelling ben je betrokken bij de Ethiopia Xperience? (voortgezet onderwijs, mbo scholen, sportverenigingen, handicaporganisaties)
- Dit is het einde van het interview. Ik heb verder geen vragen meer. Zijn er van jouw kant nog onderwerpen waarover je wat kwijt wilt en waar ik niet naar gevraagd heb?
- Nagesprek:
Vraag wat de respondent van het gesprek vond en leermomenten noteren.
Telefoonnummer/e-mailadres aan respondent geven indien hij/zij achteraf nog vragen heeft.
- Hartelijk dank voor de medewerking aan dit interview.

BIJLAGE II: Aanbevelingen voor Respo

Respo en Kennispraktijk nemen bij jongeren die naar Ethiopië gaan een vragenlijst af. Dit doen zij voordat de jongeren vertrekken en nadat de jongeren zijn terug gekomen. Deze vragenlijst zou uitgebreid kunnen worden met vragen over de sport- en beweegactiviteiten. Dit onderwerp komt niet terug in de vragenlijst, terwijl deze activiteiten als een rode draad door het programma lopen. Door dit onderwerp aan de vragenlijst toe te voegen kunnen groepen die in de toekomst naar Ethiopië gaan met elkaar vergeleken worden om te weten te komen hoe de jongeren over sport- en beweegactiviteiten denken nadat ze in Ethiopië zijn geweest en of ze sport als middel geschikt vinden tijdens de Ethiopia Xperience.

Respo zou kritisch kunnen kijken naar de invulling van het gehele programma van de Ethiopia Xperience. Hierbij zouden zij gebruik kunnen maken van de Sport-for-Development theorie (Lyras & Peachey, 2011). De componenten sport, cultuur en educatie gericht op mondiaal burgerschap uit deze theorie kunnen een kader vormen voor de Ethiopia Xperience die kan zorgen voor de persoonlijke ontwikkeling van de jongeren. De sport- en beweegactiviteiten tijdens de Ethiopia Xperience voldoen grotendeels aan de voorwaarden die bij de component sport van deze theorie worden verondersteld. Mee doen is belangrijker dan winnen (morele waarden en principes) en iedereen krijgt de kans mee te doen aan de activiteiten. Er zijn zowel traditionele (basketbal) als niet-traditionele (tikboksen) activiteiten gedaan, veel verschillende sporten zijn gedaan om zoveel mogelijk mensen te bereiken. Hoe de balans is tussen het leren van vaardigheden en de uitdagingen om dit te leren is in dit onderzoek niet onderzocht, dus dit zou in de toekomst bij groepen die naar Ethiopië gaan onderzocht kunnen worden. De sport- en beweegactiviteiten moeten daarnaast volgens deze theorie gecombineerd worden met culturele activiteiten en educatie gericht op mondiaal burgerschap.

Bij persoonlijke ontwikkeling is jeugdleiderschap belangrijk omdat hierbij competenties zoals probleem oplossend vermogen en samenwerking (Papacharisis et al., 2005; Oxfam, 2006) worden ontwikkeld bij jongeren die ze in staat stellen anderen op te leiden (MacNeil, 2006). Respo vindt de ontwikkeling van deze competenties belangrijk bij de ontwikkeling van mondiaal burgerschap en de ontwikkeling hiervan staat daarom bij de Ethiopia Xperience centraal. Door de drukte en korte tijd van het programma krijgen de jongeren tijdens de sport- en beweegactiviteiten daar echter minimaal de ruimte voor. De jongeren gaven aan dat zij denken zich meer te kunnen ontwikkelen op de drie vaardigheden wanneer ze zelf meer initiatieven kunnen nemen om sport- en beweegactiviteiten te kunnen organiseren. Daarnaast wordt in de literatuur aangegeven dat jongeren opgeleid en getraind

moeten worden tot mondiaal burger door het leren van vaardigheden zoals probleemoplossend vermogen en samenwerken (Takkac, 2012). Voor de ontwikkeling van deze vaardigheden moet in het programma dan wel de ruimte zijn. Ruimte zou gecreëerd kunnen worden door het programma minder vol in te delen of om de periode waarin de jongeren naar Ethiopië gaan langer te laten duren. De periode in Ethiopië met een aantal dagen verlengen zou al veel mogelijkheden bieden zodat de jongeren zelf meer te kunnen betekenen. Er kan enerzijds wel afgevraagd worden of het reëel is om in zo'n korte tijd veel nadruk te leggen op de ontwikkeling van deze vaardigheden. Anderzijds wordt er vanuit de literatuur wel aangegeven dat deze vaardigheden belangrijk zijn, omdat ze ontwikkeld kunnen worden tijdens sport- en beweegactiviteiten. Deze vaardigheden stellen mensen in staat om succesvol te zijn in het leven (Danish & Donohue, 1995; geciteerd in Danish & Nellen, 1997) en kunnen toegepast worden in andere lokale domeinen (Danish, 1995a; geciteerd in Danish & Nellen, 1997), zoals school, thuis en werk (Danish, Petitpas & Hale, 1990; geciteerd in Danish & Nellen, 1997). Respo zou er goed aan doen om de jongeren de kans te bieden de vaardigheden te leren en ontwikkelen tijdens de sport- en beweegactiviteiten. Hoe beter de Ethiopia Xperience de jongeren in staat stelt zich te ontwikkelen op het gebied van deze competenties, hoe meer zij getraind en opgeleid worden om zich in te kunnen zetten voor andere mensen

Een ander adviespunt richting Respo is de samenwerking tussen de SPAT trainers en de jongeren te verbeteren. Met name vanuit het oogpunt van de SPAT trainers is er verbetering noodzakelijk. Zij staan weinig open voor suggesties en denken dat de Nederlandse jongeren het lesgeven wel even overnemen of beter weten. Hierdoor krijgen de jongeren niet voldoende de kans om met de trainers samen te werken en zich op dit punt te kunnen ontwikkelen. Wanneer de SPAT trainers meer open staan voor samenwerking, kunnen de Nederlandse jongeren meer toevoegen en zullen ze eerder durven samen te werken.

Een andere optie zou zijn om de jongeren sport- en beweegactiviteiten te laten organiseren waarbij niet wordt samengewerkt met de SPAT trainers. Zo hebben de jongeren meer vrijheid waardoor ze zelf meer initiatieven moeten nemen, meer samen moeten werken en zich zo persoonlijk meer kunnen ontwikkelen op de drie vaardigheden die Respo hanteert. Door deze vrijheid moeten de jongeren hun verantwoordelijkheid nemen. Verantwoordelijkheid is een aspect dat veelal terug komt in definities van mondiaal burgerschap (SBOS, z.d.; NCDO, 2012). Met deze vrijheid krijgen zij mogelijkheden om initiatieven te nemen en daarmee hun vaardigheden (verandervaardigheid, samenwerking & teamvorming en persoonlijke ontwikkeling/leiderschap) te ontwikkelen. Belangrijk bij het organiseren van sport- en beweegactiviteiten door jongeren is volgens de geïnterviewde

organisaties wel dat plezier bij de sport- en beweegactiviteiten voorop staan en niet winst of verlies. Daarnaast moeten de activiteiten laagdrempelig zijn, iedereen moet er aan kunnen deelnemen. Dit wordt tevens bevestigd door de Sport-for-Development theorie ((Lyras & Peachey, 2011).

Volgens Edukans (z.d.) speelt betrokkenheid een belangrijke rol bij mondiaal burgerschap. De geïnterviewde organisaties geven aan dat de betrokkenheid vergroot kan worden wanneer de Nederlandse jongeren van tevoren meer contacten zouden leggen met het ontwikkelingsland over bijvoorbeeld wat voor sportmaterialen er in Ethiopië nodig zijn. Dit zorgt dan voor een hoge empowerment en heeft daarmee een positieve invloed op de ontwikkeling van persoonlijke ontwikkeling/leiderschap. Daarnaast zouden de jongeren van tevoren mee kunnen praten over de inhoud van het programma, met wie er gewerkt wordt en zouden ze ideeën moeten kunnen uitwisselen over hoe het programma zou moeten verlopen. Dit zorgt volgens Wheeler en Edlebeck (2006; geciteerd in Hellison, Martinek & Walsh, 2008) dat de empowerment van jeugd wordt vergroot om verantwoordelijke leiders te worden. Verantwoordelijkheid speelt bij de ontwikkeling van vaardigheden dus een belangrijke rol en Respo moet er voor zorgen dat er een omgeving gecreëerd wordt tijdens de sport- en beweegactiviteiten waarin de jongeren de ruimte krijgen om verantwoordelijkheid te kunnen leren en nemen.